

RAPORT integrare – inventarierea și analiza legislației din domeniul patrimoniului cultural

**Proiectul „Monumente istorice – planificare strategică și politici
publice optimizate”**

SIPOCA 389/SMIS 115895

Activitatea „A 1.2. Integrarea rezultatelor inventarierii și analizei, consultare publică”

**RAPORT integrare – inventarierea și analiza legislației din domeniul
patrimoniului cultural**

Dispoziții generale
Finanțarea patrimoniului cultural
Formarea profesională în domeniul patrimoniului cultural
Sarcini administrative
Autorități, instituții și organisme cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural național
Instituții deținătoare de bunuri culturale mobile
Patrimoniu cultural imobil
Peisajul cultural
Patrimoniu cultural mobil
Patrimoniu cultural imaterial
Sanțiuni
Dispoziții tranzitorii și finale

Numele și prenumele autorului: Vasile Alis

Data predării raportului: 19 noiembrie 2019

Cuprins

I. INTRODUCERE	3
II. TITLUL I DISPOZIȚII GENERALE	13
III. FINANȚAREA PATRIMONIULUI CULTURAL	15
IV. FORMAREA PROFESIONALĂ ÎN DOMENIUL PATRIMONIULUI CULTURAL.....	18
V. SARCINI ADMINISTRATIVE.....	22
VI. TITLUL II AUTORITĂȚI, INSTITUȚII ȘI ORGANISME CU ATRIBUȚII ÎN DOMENIUL PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL	27
VII. INSTITUȚII DEȚINĂTOARE DE PATRIMONIU	28
VIII. TITLUL III REGLEMENTĂRI SPECIFICE PATRIMONIULUI CULTURAL IMOBIL.....	30
IX. TITLUL IV PEISAJUL CULTURAL.....	32
X. TITLUL V REGLEMENTĂRI SPECIFICE PATRIMONIULUI CULTURAL MOBIL	35
XI. TITLUL VI REGLEMENTĂRI SPECIFICE PATRIMONIULUI CULTURAL IMATERIAL	38
XII. TITLUL VII CONTROL, RĂSPUNDERI ȘI SANȚIUNI	40
XIII. TITLUL VIII DISPOZIȚII TRANZITORII ȘI FINALE	42
XIV. ETAPE URMĂTOARE ȘI CONCLUZII	45

I. Introducere

Monumente istorice - planificare strategică și politici publice optimizate SIPOCA 389/SMIS 115895

Implementat de **Ministerul Culturii**, prin **Unitatea de Management a Proiectului**, în parteneriat cu **Institutul Național al Patrimoniului** și finanțat prin **Programul Operațional Capacitate Administrativă**, în cadrul apelului IP 8/2017 „Sprijin pentru implementarea managementului calității, măsuri de simplificare pentru cetățeni și mediul de afaceri, sistematizarea legislației și evaluarea sistemică a cadrului de reglementare”, proiectul „**Monumente istorice - planificare strategică și politici publice optimizate**” are ca **obiectiv general** optimizarea și eficientizarea actului administrativ, legislativ și decizional în administrația centrală și serviciile sale deconcentrate în domeniul patrimoniului cultural național, iar ca **obiective specifice**, sistematizarea și simplificarea fondului legislativ activ din domeniul patrimoniului cultural național și crearea cadrului strategic și operațional pentru realizarea de politici bazate pe dovezi în domeniul patrimoniului imobil.

Implementarea proiectului a început în luna iulie a anului 2018, termenul estimat pentru finalizarea sa fiind septembrie 2021.

Printre principalele activități ale proiectului se numără inventarierea și analiza legislației în domeniul patrimoniului cultural; prezentul raport este subsumat acestei activități.

Activitatea de **inventariere și analiză a legislației** în vigoare a urmărit un **plan de cercetare** elaborat de coordonatorul activității de elaborare a proiectului Codului patrimoniului cultural, arh. Adrian Crăciunescu, cu următoarele secțiuni:

- Titlul I Dispoziții generale;
- Finanțarea în domeniul protejării patrimoniului cultural;
- Formare profesională în domeniul protejării patrimoniului cultural;
- Sarcini administrative;
- Titlul II Autorități, instituții și organisme cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural;
- Instituții deținătoare de patrimoniu cultural;
- Titlul III Reglementări specifice patrimoniului cultural imobil;
- Titlul IV Reglementări specifice peisajului cultural și ariilor protejate;
- Titlul V Reglementări specifice patrimoniului cultural mobil;
- Titlul VI Reglementări specifice patrimoniu imaterial;
- Titlul VII Control, răspunderi și sancțiuni;
- Titlul VIII Dispoziții tranzitorii și finale.

Obiectivele analizei se regăsesc, în acord cu planul de cercetare mai sus menționat, în fiecare dintre rapoartele de analiză legislativă elaborate, ca și în prezentul raport sintetizator, în secțiunile corespunzătoare.

Termenul alocat în cadrul proiectului pentru întocmirea rapoartelor, consultări preliminare și culegerea de date care să fundamenteze analizele efectuate a fost limitat (de 88 de ore de lucru repartizate de-a lungul a două luni calendaristice, pentru fiecare raport corespunzător titlurilor propuse prin Tezele prealabile ale Codului patrimoniului cultural și 80 de ore de lucru repartizate de-a lungul a două luni calendaristice pentru celelalte 4 rapoarte de inventariere și analiză a legislației), astfel încât temele de cercetare au fost tratate sintetic, colectarea de noi informații referitoare la aspectele practice ale aplicării normelor în vigoare fiind dificil de realizat.

Rapoartele corespunzătoare Titlurilor II, III, V, VI și VII din structura propusă de Tezele prealabile ale Codului patrimoniului cultural, precum și raportul privind instituțiile deținătoare de patrimoniu au fost întocmite în perioada **1 aprilie - 15 iunie 2019**, având la bază actele normative în vigoare în intervalul respectiv; raportul privind Titlul IV a fost întocmit în perioada **ieulie - septembrie 2019**; rapoartele referitoare la Titlul I, Titlul VIII, finanțarea patrimoniului, sarcini administrative și formarea profesională în domeniu au fost elaborate în perioada **octombrie - noiembrie 2019**.

Experții analiză și sistematizare legislație care au realizat rapoartele sunt: Ioana Lidia Ilea – Titlul I „Dispoziții generale”, Titlul VIII Dispoziții tranzitorii și finale; Alis Vasile – Titlul II „Autorități, instituții și organisme cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural”, „Finanțarea patrimoniului cultural”; Cătălin Neagoe – Titlul III „Reglementări specifice patrimoniului cultural imobil”; Diana Culescu – Titlul IV „Reglementări specifice peisajului cultural și ariilor protejate”; Raluca Capotă - Titlul V „Reglementări specifice patrimoniului cultural mobil”, „Sarcini administrative”; Irina Balotescu - Titlul VI „Reglementări specifice patrimoniu imaterial”; Pîrvu Ionică - Titlul VII „Control, răspunderi și sancțiuni”, „Formare profesională, sociologie și comunicare”; Cristian Gavrilă – „Instituții deținătoare de patrimoniu cultural”.

Invitațiilor la **consultare** transmise de Ministerul Culturii – Unitatea de Management a Proiectului au răspuns următoarele **organizații** (enumerare în ordine alfabetică):

- Arhivele Naționale ale României;
- Artmark Estate;
- Asociația peisagistilor din România;
- Asociația Municipiilor din România;
- Asociația Profesională a Urbaniștilor din România;
- Biblioteca Națională a României;
- Biserica Ortodoxă Română;
- Centrul Cultural Județean „Teodor Burada” – Constanța;
- Centrul Județean de Cultură și Artă – Buzău;
- Consiliul Legislativ;
- Federația pentru patrimoniu transilvănean – TransylvaNet;
- Ministerul Finanțelor Publice;
- Ministerul Public – Parchetul de pe Înalta Curte de Casație și Justiție;
- Muzeul Național al Țăranului Român;
- Ordinul Arhitecților din România;

- Registrul Urbaniștilor din România;
- Secretariatul de Stat pentru Culte;
- Asociația Transilvania Trust;
- Uniunea Arhitecților din România;
- Uniunea Națională a Restauratorilor de Monumente Istorice;
- Uniunea Națională a Restauratorilor din România;
- Universitatea Hyperion.

De asemenea, la consultările preliminare au participat și structurile de specialitate ale M.C. – Direcția Patrimoniu Cultural, Corpul de Control, Compartimentul Servicii Deconcentrate și serviciile publice deconcentrate ale M.C. – direcțiile județene pentru cultură.

Consiliul Legislativ, prin domnul Cristian Sima, a elaborat, de asemenea, un **raport preliminar** de analiză a actelor normative principale din domeniul protejării patrimoniului cultural, în vigoare la data de 1 iulie 2019, sub aspectul conformității lor cu standardele și normele de tehnică legislativă, atrăgând atenția asupra unor curențe terminologice, de claritate și predictibilitate a prevederilor, care să fie evitate în elaborarea proiectului Codului patrimoniului cultural.

Principiile acte normative analizate în cadrul rapoartelor de inventariere și analiză legislativă sunt următoarele:

- Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, aprobată prin Legea nr. 378/2001, republicată în M.Of. nr. 951/24 noi. 2006, cu modificările și completările ulterioare; normele ei de aplicare;
- Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, republicată în M.Of. nr. 259/9 apr. 2014, cu modificările și completările ulterioare; normele ei de aplicare;
- Legea nr. 422/2001 privind monumentele istorice, republicată în M.Of. nr. 938/20 noi. 2006, cu modificările și completările ulterioare; normele ei de aplicare;
- Legea nr. 311/2003 a muzeelor și colecțiilor publice, republicată în M.Of. nr. 207/24 mar. 2014; normele ei de aplicare;
- Legea nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, publicată în M. Of. nr. 168/5 mar. 2008; normele ei de aplicare;
- Legea nr. 120/2006 a monumentelor de for public, publicată în M.Of. nr. 403/10 mai 2006;
- Legea nr. 6/2008 privind regimul juridic al patrimoniului tehnic și industrial, publicată în M.Of. nr. 24/ 11 ian. 2008;
- Legea nr. 16/1996 a Arhivelor Naționale, republicată în M.Of. nr. 293/22 apr. 2014;
- Legea nr. 334/2002 a bibliotecilor, republicată în M.Of. nr.132/11 feb. 2005, cu modificările și completările ulterioare;

- Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, publicată în M.Of. nr. 373/10 iul. 2001, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, publicată în M.Of. nr. 163/7 aug. 1991, republicată în M.Of. nr. 933/13 oct. 2004, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauza de utilitate publică, publicată în M.Of. nr. 139/2 iun. 1994, republicată în M.Of. nr. 472/5 iul. 2011;
- Legea 53/2003 Codul Muncii, publicată în M.Of. nr. 72/5 feb. 2003, republicată în M. Of. nr. 345/ 18 mai 2011, cu modificările și completările ulterioare.
- Legea nr. 10/1995 privind calitatea in construcții, publicată în M.Of. nr. 12/24 ian. 1995, republicată în M.Of. nr. 765/30 sep. 2016, cu modificările ulterioare;
- Legea nr. 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor, publicată în M.Of. nr. 493/11 iul. 2011, cu modificările și completările ulterioare.
- Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale, republicată în M.Of. nr. 123/20 feb. 2007, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 24/2007 privind reglementarea și administrarea spațiilor verzi din intravilanul localităților, publicată în M.Of. nr. 36/18 ian. 2007, republicată în M.Of. nr. 764/10 noi. 2009, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, publicată în M.Of. nr. 618/18 ul. 2006, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 451/2002 pentru ratificarea Convenției europene a peisajului, publicată în M.Of. nr. 536/23 iul. 2002;
- Legea nr. 477/2004 privind Codul de conduită a personalului contractual din autoritățile și instituțiile publice, publicată în M.Of. nr. 1105 din 26 noiembrie 2004;
- Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, publicată în M.Of. nr. 11/8 ian. 2007, republicată în M.Of. nr. 201/21 mar. 2014;
- Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – zone protejate, publicată în M.Of. nr. 152/12 apr. 2000, cu modificările ulterioare;
- Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, publicată în M.Of. nr. 597/13 aug. 2002, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 227/2015 Codul fiscal, publicată în M.Of. nr. 688/10 sept. 2015, cu modificările și completările ulterioare;

- Legea nr. 32/1994 privind sponsorizarea, publicată în M.Of. nr. 129/25 mai 1994, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 7/2004 privind Codul de conduită al funcționarilor publici, republicată în M.Of. nr. 525/2 aug. 2007;
- Legea nr.188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată în M.Of. nr. 365/29 mai. 2007, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 238/2010 privind declararea zilei de 15 ianuarie Ziua Culturii Naționale, publicată în M.Of. 831/13 dec. 2010;
- Legea-cadru nr.153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, publicată în M.Of. nr. 492/28 iun. 2017, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, publicată în M.Of. nr. 555/5 iul. 2019;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 118/2006 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale, publicată în M.Of. nr. 1038/28 dec. 2006, aprobată prin Legea nr. 143/2007, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 189/2008 privind managementul instituțiilor de spectacole sau concerte, muzeelor și colecțiilor publice, bibliotecilor și al așezămintelor culturale de drept public, publicată în M.Of. nr. 817/5 dec. 2008, aprobată prin Legea nr. 269/2009, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57 din 20 iunie 2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, publicată în M.Of. nr. 442/29 iun. 2007, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice, publicată în M.Of. nr. 883/14 dec. 2011, aprobată cu modificări prin Legea nr. 111/2016, publicată în M.Of. nr. 415/1 iun. 2016, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordonanța Guvernului nr. 21/2006 privind regimul concesiunii monumentelor istorice, publicată în M.Of. nr. 83/30 ian. 2006, aprobată cu modificări prin Legea nr.454/2006;
- Ordonanța Guvernului nr. 21/2007 privind instituțiile și companiile de spectacole sau concerte, precum și desfășurarea activității de impresariat artistic, publicată în M.Of. nr. 82/2 feb. 2007, aprobată cu modificări prin Legea nr.353/2007, cu modificările și completările ulterioare;

- Ordonanța Guvernului nr. 47/2000 privind stabilirea unor măsuri de protecție a monumentelor istorice care fac parte din Lista patrimoniului mondial, publicată în M.Of. nr. 45/31 ian. 2000, aprobată cu modificări prin Legea nr.564/2001;
- Ordonanța Guvernului nr. 51/1998 privind îmbunătățirea sistemului de finanțare a programelor, proiectelor și acțiunilor culturale, publicată în M.Of. nr. 296/13 aug. 1998, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 76/2018 privind aprobarea Programului de investiții în domeniul culturii, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în M.Of. nr. 631/19 iul. 2018, aprobată prin Legea nr. 86/2019, cu modificările și completările ulterioare (Ordonanța Guvernului nr. 20/2019, publicată în M.Of. nr. 697/23 aug. 2019);
- Ordonanța Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România, publicată în M.Of. nr. 309/26 aug. 1998;
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului, publicată în M.Of. nr. 1196/30 dec. 2005, cu modificările și completările ulterioare;
- Hotărârea Guvernului nr. 1420/2003 Norme privind comerțul cu bunuri culturale mobile, publicată în M.Of. nr. 900/16 dec. 2003, cu modificările și completările ulterioare (H.G. nr. 153/2008, H.G. nr. 1304/2010);
- Hotărârea Guvernului nr. 1546/2003 Normele de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile clasate, publicată în M.Of. nr. 58/23 ian. 2004, cu modificările ulterioare (H.G. nr. 443/2019 publicată în M.Of. nr. 531/28 iun. 2019);
- Hotărârea Guvernului nr. 216/2004 Norme privind autorizarea laboratoarelor și a atelierelor de conservare și restaurare, publicată în M.Of. nr. 196/5 mar. 2004, cu modificările și completările ulterioare (H.G. nr. 1023/2005 pentru modificarea anexei nr. 3 la Normele privind autorizarea laboratoarelor și a atelierelor de conservare și restaurare, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 216/2004, publicată în M.Of. nr. 825/13 sep. 2005 și H.G. nr. 1304/2010 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul patrimoniului cultural național, publicată în M.Of. nr. 36/14 ian. 2011);
- Hotărârea Guvernului nr. 518/2004 Norme metodologice privind exportul definitiv sau temporar al bunurilor culturale mobile, publicată în M.Of. nr. 370/28 apr. 2004, cu modificările și completările ulterioare (H.G. nr. 1898/2004 publicată în M.Of. nr. 1069/17 noi. 2004);

- Hotărârea Guvernului nr. 1069/2013 privind înființarea, organizarea și funcționarea Institutului Național pentru Cercetare și Formare Culturală, publicată în M.Of. nr. 50/21 ian. 2014, cu modificările și completările ulterioare;
- Hotărârea Guvernului nr. 1430/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind situațiile în care Ministerul Culturii și Cultelor, respectiv autoritățile administrației publice locale, contribuie la acoperirea costurilor lucrărilor de protejare și de intervenție asupra monumentelor istorice, proporția contribuției, procedurile, precum și condițiile pe care trebuie să le îndeplinească proprietarul, altul decât statul, municipiul, orașul sau comuna, publicată în M.Of. nr. 905/18 dec. 2003;
- Hotărârea Guvernului nr. 493/2004 Metodologia privind monitorizarea monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial și a Metodologiei privind elaborarea și conținutul-cadru al planurilor de protecție și gestiune a monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial, publicată în M.Of. nr. 380/30 apr. 2004;
- Hotărârea Guvernului nr. 593/2011 privind organizarea și funcționarea Institutului Național al Patrimoniului, publicată în M.Of. nr. 429/20 iun. 2011, cu modificările și completările ulterioare;
- Hotărârea Guvernului nr. 610 din 29 mai 2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind procedura de acordare a creditelor necesare efectuării de lucrări de protejare la monumentele istorice deținute de persoanele fizice sau juridice de drept privat, publicată în M.Of. nr. 402/10 iun. 2003;
- Hotărârea Guvernului nr. 1502/2007 pentru aprobarea Normelor metodologice privind cuantumul timbrului monumentelor istorice și modalitățile de percepere, încasare, virare, utilizare și evidențiere a sumelor rezultate din aplicarea acestuia, publicată în M.Of. nr. 28/15 ian. 2008, cu modificările și completările ulterioare (Hotărârea Guvernului nr. 691/2019 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice privind cuantumul timbrului monumentelor istorice și modalitățile de percepere, încasare, virare, utilizare și evidențiere a sumelor rezultate din aplicarea acestuia, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1.502/2007, publicată în M.Of. nr. 758/18 sept. 2019);
- Hotărârea Guvernului nr. 611/2008 pentru aprobarea normelor privind organizarea și dezvoltarea carierei funcționarilor publici, publicată în M.Of. nr. 530/14 iul. 2008, cu modificările și completările ulterioare;

- Hotărârea Guvernului nr. 886/2008 Normele de clasare a bunurilor culturale mobile, publicată în M.Of. nr. 647/11 sep. 2008;
- Hotărârea Guvernului nr. 90/2010 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, publicată în M.Of. nr. 116/22 feb. 2010, cu modificările și completările ulterioare;
- Hotărârea Guvernului nr. 1268/2010 Programul de protecție și gestiune a monumentelor istorice înscrise în Lista patrimoniului mondial UNESCO, cu modificările și completările ulterioare;
- Hotărârea Guvernului nr. 905/2016 pentru aprobarea tezelor prealabile ale proiectului Codului patrimoniului cultural, publicată în M.Of. nr. 1047/27 dec. 2016;
- Hotărârea Guvernului nr. 802/2005 privind organizarea și funcționarea Administrației Fondului Cultural Național, publicată în M.Of. nr. 697/3 aug. 2005, cu modificările și completările ulterioare (H.G. nr. 122/2007, H.G. nr. 1184/2008, H.G. nr. 1410/2009, H.G. nr. 575/2013);
- O.M.C.C. nr. 2008/2001 Norme de acreditare a conservatorilor și restauratorilor, publicat în M.Of. nr. 114/6 iun. 2001, cu modificările și completările ulterioare (O.M.C.C. nr. 2221/2006, O.M.C.C.P.N. nr. 2496/2010);
- O.M.C.C. nr. 2009/2001 Normele de acreditare a experților, publicat în M.Of. nr. 114/6 iun. 2001, (O.M.C.C.P.N. nr. 2498/2010);
- O.M.C.C. nr. 2035/2000 Normele metodologice privind evidența, gestiunea și inventarierea bunurilor culturale deținute de muzee, colecții publice, case memoriale, centre de cultură și alte unitati de profil, cu modificările și completările ulterioare, publicat în M.Of. nr. 470/27 sept. 2000, cu modificările și completările ulterioare (O.M.C.C. nr. 2258/2006, O.M.C.C. nr. 2371/2008);
- O.M.C.C. nr. 2044/2001 Registrul bunurilor culturale distruse, furate, disparute sau exportate ilegal;
- O.M.C.C. nr. 2057/2007 Norme de acreditare a muzeelor și colecțiilor publice, publicat în M.Of. nr. 126/ 21 feb. 2007;
- O.M.C.C. nr. 2072/2000 privind Instituirea Registrului Arheologilor;
- O.M.C.C. nr. 2183/2007 pentru aprobarea Metodologiei pentru evaluarea financiara a prejudiciului adus patrimoniului cultural national imobil - monument istoric sau sit arheologic;
- O.M.C.C. nr. 2185/2007 Norme de clasificare a muzeelor și colecțiilor publice, publicat în M.Of. nr. 265/19 apr. 2007;

- O.M.C.C. nr. 2237/2004 privind aprobarea Normelor metodologice de semnalizare a monumentelor istorice, publicat în M.Of. nr. 220/16 mar. 2005, cu modificările și completările ulterioare (O.M.C. nr. 2815/2014);
- O.M.C.C. nr. 2260/2008 privind aprobarea Normelor metodologice de clasare și inventariere a monumentelor istorice, publicat în M.Of. nr. 540/2008, cu modificările și completările ulterioare;
- O.M.C.C. nr. 2297/2006 Normele privind aprobarea Criteriilor de acordare a avizului prealabil în vederea înființării muzeelor și colecțiilor publice, publicat în M.Of. nr. 701/16 aug. 2006, cu modificările și completările ulterioare (O.M.C.P.N. nr. 2557/2010, O.M.C. nr. 3968/2016);
- O.M.C.C. nr. 2426/2005 privind aprobarea normelor metodologice de înscriere a unor situri arheologice prioritare în Lista zonelor de interes arheologic național;
- O.M.C.C. nr. 2436/2008 privind elaborarea Programului național de salvagardare, protejare și punere în valoare a patrimoniului cultural imaterial;
- O.M.C.C. nr. 2458/2004 privind Instituirea Regulamentului Repertoriului Arheologic Național;
- O.M.C.C. nr. 2483/2006 privind aprobarea Listei cuprinzând zonele de interes arheologic prioritar;
- O.M.C.C. nr. 2491/2009 pentru aprobarea Regulamentului de acordare a titlului de „Tezaur Uman Viu”;
- O.M.C.C. nr. 2494/2010 pentru aprobarea Metodologiei privind atestarea personalului de specialitate din domeniul cercetării arheologice și înscrierea sa în Registrul arheologilor, publicat în M.Of. nr. 631/2010;
- O.M.C.C. nr. 2495/2010 pentru aprobarea Normelor metodologice privind atestarea specialiștilor, experților și verficatorilor tehnici în domeniul protejării monumentelor istorice;
- O.M.C.C. nr. 2684/2003 privind aprobarea Metodologiei de întocmire a obligației privind folosința monumentului istoric și a conținutului acesteia, publicat în M.Of. nr. 448 din 24 iunie 2003;
- O.M.C.C. nr. 2236/2008 privind organizarea, funcționarea și atribuțiile Comisiei naționale pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial;
- O.M.C.P.N. nr. 2066/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind stabilirea, vărsarea și gestionarea sumelor care constituie Fondul cultural național, cu modificările și completările ulterioare (Ordinul Ministrului Culturii și Identității Naționale nr. 2415/2019, publicat în M.Of. nr. 447/5 iun. 2019);

- O.M.C.P.N. nr. 2231/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind organizarea și funcționarea comisiilor, procedura de selecție a programelor, proiectelor și acțiunilor culturale în vederea acordării de finanțări nerambursabile din Fondul Cultural Național, precum și de soluționare a contestațiilor, publicat în M.Of. nr. 302/3 mai 2011, cu modificările și completările ulterioare (O.M.C. nr. 2355/2013, publicat în M.Of. nr. 480/1aug. 2013).
- O.M.C. nr. 2080/2012 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Direcțiilor Județene pentru Cultură și Patrimoniu Național, respectiv a municipiului București;
- O.M.C. nr. 2799/2015 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și desfășurare a concursului de proiecte de management, a Regulamentului-cadru de organizare și desfășurare a evaluării managementului, a modelului-cadru al caietului de obiective, a modelului-cadru al raportului de activitate, precum și a modelului-cadru al contractului de management, publicat în M.Of. nr. 962/24 dec. 2015;
- O.M.C. nr. 2134/2016 Norme metodologice privind organizarea și desfășurarea Programului național de finanțare a cercetării arheologice sistematice;
- O.M.C. nr. 3765/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice privind elaborarea și derularea Programului național de restaurare a monumentelor istorice, finanțat de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Culturii, și gestionat de Institutul Național al Patrimoniului, publicat în M.Of. nr. 743/23 sept. 2016, cu modificările și completările ulterioare (O.M.C.I.N. nr. 2978/2019, publicat în M.Of. nr. 813/2019);
- O.M.C.I.N. nr. 2824/2017 pentru stabilirea personalului împuternicit să constate contravenții și să aplice amenzi prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 189/2008 privind managementul instituțiilor publice de cultură, precum și pentru aprobarea modelului legitimației persoanelor împuternicite și a modelului procesului-verbal de constatare și sancționare a contravențiilor, publicat în M.Of. nr. 11/5 ian. 2018.

În secțiunile următoare ale prezentului raport, vor fi prezentate sintetic obiectivele urmărite în cadrul fiecărei analize elaborate, propunerile de reglementare sau analiză suplimentară formulate în urma analizelor realizate și etapele următoare ale proiectului – componenta „Codul patrimoniului cultural”.

II. Titlul I Dispoziții generale

Raportul referitor la Titlul I Dispoziții generale propus de Tezele prealabile ale Codului patrimoniului cultural realizează analiza transversală a legislației naționale în vigoare din domeniul patrimoniului cultural, din perspectiva prevederilor Tezelor prealabile, tratând sintetic următoarele teme:

- principiile protejării patrimoniului cultural;
- obiectul de reglementare al legislației din domeniul protejării patrimoniului cultural;
- definiții și dispoziții comune tuturor categoriilor de patrimoniu cultural;
- terminologia specifică regimului juridic de protejare a patrimoniului cultural;
- regimul dreptului de proprietate asupra bunurilor aparținând patrimoniului cultural național;
- cercetarea, evaluarea și evidența patrimoniului cultural;
- instituirea regimului de protecție (clasarea) asupra bunurilor culturale;
- inventarierea patrimoniului cultural – proceduri, metodologii;
- atestarea și acreditarea persoanelor fizice în domeniul patrimoniului cultural
- reglementări legale din alte state, referitoare la principiile protejării patrimoniului cultural.

Analiza face trimitere la cuprinsul Tezelor prealabile ale Codului patrimoniului cultural pentru a descrie principiile protejării patrimoniului și obiectul de reglementare al viitorului act normativ.

În ceea ce privește definirea patrimoniului, raportul constată inexistența unei definiții de ansamblu, patrimoniul cultural fiind definit sub aspectul domeniilor sale principale – patrimoniu mobil, imobil, patrimoniu arheologic, imaterial, tehnic și industrial – și cu precădere prin enumerări de categorii de bunuri; de asemenea, sunt trecute în revistă prevederile unor convenții internaționale în domeniu, la care România este parte, notându-se particularități ale patrimoniului cultural național mobil și extinderea categoriilor din legea națională privind monumentele istorice, către elemente de patrimoniu cu caracter natural.

În consecința celor de mai sus, raportul recomandă elaborarea unei definiții care să se refere în general la patrimoniu cultural, dar care să cuprindă în mod obligatoriu idea că toate măsurile de protecție - având caracter științific, juridic, administrativ, financiar, fiscal și tehnic, menite să asigure identificarea, cercetarea, evidența inventarierea, clasarea, conservarea, restaurarea, asigurarea securității, întreținerea, și punerea în valoare a patrimoniului cultural național - au scopul transmiterii patrimoniului cultural național, în formă nealterată și autentică, generațiilor viitoare.

Remarcându-se lipsa de unitate și coerență în utilizarea unor termeni în cuprinsul principalelor acte normative din domeniu (în special în Legea nr. 311/2003 a muzeelor și colecțiilor publice), analiza atrage atenția asupra necesității corelării conceptelor și terminologiei nu doar în economia textului viitorului act normativ, ci și în raport cu alte acte normative, conexe domeniului patrimoniului cultural – spre exemplificare, reținem conceptul de „patrimoniu muzeal” definit drept „ansamblu de drepturi și obligații”, lipsa definiției „zonei de interes arheologic prioritar”; unificarea este necesară și în privința termenilor „listă”, „registru”, „repertoriu” utilizați în legile aferente fiecărui domeniu al patrimoniului (imobil, mobil, arheologic) pentru a desemna un instrument administrativ similar.

Absența unui regim de protecție pentru sub-categoria „peisaj cultural” menționată de Legea nr. 422/2001 este subliniată în cuprinsul raportului, cu recomandarea de a introduce astfel de prevederi, în perspectiva extinderii descentralizării și a competențelor autorităților locale în protejarea patrimoniului.

O problemă de actualitate este cea a utilizării detectoarelor de metale; raportul reține prevederile Convenției europene pentru protecția patrimoniului arheologic (Convenția de la La Valetta din 1992, ratificată prin Legea nr. 150/1997) referitoare la angajamentul de a supune unei autorizări prealabile specifice folosirea detectoarelor de metale sau a altor echipamente de detecție sau procedee de cercetare arheologică, Tezele prealabile anunțând modificări ale regimului actual de deținere și utilizare a detectoarelor de metale.

Simplificarea procedurii de clasare și întărirea regimului de protecția asupra bunurilor culturale mobile este o prioritate a viitorului act normativ, în acest sens, bunurile proprietate publică vor urma un alt regim de clasare, un regim *ex officio*.

Amintind lipsa forței juridice obligatorii a Codului deontologic al arheologilor din România, analiza atrage atenția asupra inexistenței unor coduri de conduită profesională și a unor statute pentru categoriile diverse de specialiști și experți acreditați sau atestați, cu competențe în domeniul patrimoniului cultural.

În ceea ce privește exproprierea pentru cauză de utilitate publică a bunurilor din patrimoniul cultural național, este considerată oportună în situațiile în care este necesară ca unică și ultimă soluție pentru salvarea unui bun cultural de la pierdere, Codul patrimoniului cultural urmând să includă această soluție normativă.

Exercitarea dreptului de preempțiune al statului, la vânzarea unor bunuri culturale clasate, va trebui reglementată uniform, sub aspect metodologic, printr-un act normativ distinct – pentru implementarea

acestei soluții, este necesară extinderea dreptului și la autoritățile locale, pentru bunuri culturale mobile clasate.

Finanțarea operațiunilor de protejare a patrimoniului va fi, potrivit Tezelor prealabile, supusă reformării, în sensul instituirii unui sistem de fond de investiții prin care posesorii privați de bunuri culturale să fie sprijiniți în protejarea bunurilor respective, recunoscându-se faptul că, în unele cazuri, regimul legal de protecție presupune costuri suplimentare și incapacitatea de fructificare deplină a dreptului de proprietate asupra bunului cultural.

Referitor la atestarea și acreditarea persoanelor fizice în scopul desfășurării de activități specializate în domeniul patrimoniului cultural, s-a reținut lipsa unei forme de acreditare pentru categoria patrimoniu imaterial, Tezele prealabile propunând modificarea statutului actual al deținătorilor titlului onorific de „Tezaur uman viu”, în sensul introducerii unor anumite drepturi și obligații asociate titlului – o indemnizație viageră și capacitatea de a organiza activități de transmitere către tinerele generații a tradițiilor, tehnicilor și meșteșugurilor.

Raportul cuprinde și o prezentare sumară a unor principii de protejare a patrimoniului cultural statuate în convenții internaționale și, spre comparație cu formulele pe care proiectul Codului patrimoniului cultural le va propune, definiții ale patrimoniului din legislația mai multor state europene.

III. Finanțarea patrimoniului cultural

Finanțarea patrimoniului cultural urmează a fi tratată în cuprinsul proiectului Codului, respectiv în cadrul Titlului I Dispoziții generale, Secțiunea a 6-a - Finanțarea și fiscalitatea protejării patrimoniului cultural național, sistematizându-se și îmbunătățindu-se prevederile actuale cuprinse în capitole de sine stătătoare, din structura principalelor acte normative din domeniul protejării patrimoniului cultural național.

Raportul de inventariere și analiză a legislației referitoare la finanțarea protejării patrimoniului a urmărit problematica descrisă în continuare:

- existența structurilor responsabile și evidențierea mecanismelor prevăzute de cadrul legal actual în ce privește:
  - colectarea sumelor din varii taxe;
  - formarea bugetelor din zona patrimoniului cultural;

- posibilitatea de inițiativă și de întoarcere în sistem a sumelor respective;
- identificarea nevoilor de finanțare în sensul subvențiilor sau a facilităților fiscale din partea statului prevăzute de legislația actuală și constatarea aplicabilității prevederilor legale respective, respectiv a impedimentelor de implementare a lor;
- analiza distincției dintre patrimoniul cultural aflat în proprietate privată și a celui aflat în proprietate publică în ceea ce privește capacitatea proprietarilor/administratorilor de a accesa fondurile descrise la punctul anterior;
- regimul impozitării și taxării bunurilor aparținând patrimoniului cultural național, chestiunea moștenirii în stimularea interesului de a deține astfel de bunuri ca formă de tezurizare; efectele directe ale diverselor măsuri fiscale asupra fiecărei specii a patrimoniului cultural;
- existența mecanismelor de cofinanțare prin programele de finanțare externă, în special din partea U.E. și potențialul de îmbunătățire a atragerii acestor fonduri cu semnalarea:
  - oportunităților de diseminare a măsurilor dedicate patrimoniului cultural în cadrul altor programe și măsuri versus cele ce ar rezulta din crearea unui program operațional distinct;
  - limitărilor birocratice privind derularea finanțărilor ce intră în conflict cu interesele bunelor practici în restaurarea și conservarea patrimoniului cultural;
  - structuri și personal ce interferează în buna finanțare prin programele europene.

Prima chestiune analizată, existența unor structuri responsabile și a unor mecanisme de finanțare în domeniul protejării patrimoniului, a arătat că un sistem complex de autorități, instituții și persoane juridice și fizice de drept privat responsabile pentru protejarea patrimoniului cultural este prevăzut de cadrul normativ actual, ca și câteva mecanisme de finanțare (ce includ și mecanisme proprii de constituire a unor fonduri speciale – Fondul Cultural Național, fondurile constituite din timbrul monumentelor istorice), mecanisme de finanțare ce nu se adresează, însă, tuturor categoriilor de patrimoniu cultural și, mai ales, nu vizează toate categoriile de operațiuni care, în ansamblu, reprezintă și asigură protejarea patrimoniului, fiind limitate la restaurarea monumentelor istorice și la derularea de proiecte culturale de mică anvergură.

Raportul semnalează absența și, în egală măsură, necesitatea unor programe de finanțare naționale, permanente pentru:

- inventarierea generală, la nivel național, a patrimoniului cultural național (mobil, imobil, imaterial);
- colectarea de bunuri culturale mobile, dezvoltarea colecțiilor publice muzeale de bunuri culturale mobile și achiziția de bunuri culturale, în general;
- cercetare științifică în domeniul protejării patrimoniului (investigații, conservare, restaurare, digitizare, documentare);
- conservarea și restaurare patrimoniului cultural mobil;
- protejarea patrimoniului imaterial;
- conservarea, întreținerea și punerea în valoare a patrimoniului cultural imobil aflat în proprietatea publică a statului;
- formarea, specializarea, perfecționarea continuă și mobilitatea specialiștilor din domeniu;
- digitizarea patrimoniului cultural;
- promovarea pe plan internațional a patrimoniului cultural național, dezvoltarea de programe de cooperare internațională.

Pe lângă insuficiența fondurilor alocate protejării patrimoniului cultural, raportul constată și o incapacitate administrativă, instituțională de a aplica la schemele de finanțare curente și de a gestiona astfel de fonduri – incapacitate reflectată în numărul mic de solicitanți și de proiecte propuse pentru finanțare, măsurile prin care această situație ar putea fi remediată nefiind atât măsuri cu caracter normativ, cât cu caracter administrativ – pregătirea personalului din sector, înființarea de structuri specializate în accesarea programelor de finanțare și în implementarea proiectelor finanțate, în cadrul instituțiilor publice de specialitate.

Alte probleme de gestionare a fondurilor, care au condus la nerealizarea sau întârzierea unor proiecte, au fost identificate și de instituții de specialitate din subordinea Ministerului Culturii – Institutul Național al Patrimoniului (prin rapoartele de activitate ale managerului instituției):

- nealocarea subvenției de către Ministerul Culturii și Identității Naționale în termenele prevăzute, întârzierile ducând la imposibilitatea implementării proiectelor în cadrul exercițiului financiar anual;
- dificultăți în gestionarea fondurilor, care decurg din termenele și procedurile de derulare a achizițiilor publice, inclusiv a procedurilor A.N.A.P.;

- necorelarea dintre alocarea fondurilor și perioada optimă din an pentru desfășurarea lucrărilor asupra imobilelor, rectificările bugetare pozitive din lunile septembrie-octombrie neputându-se valorifica înainte de încheierea exercițiului bugetar anual;
- precaritatea planificării bugetare a M.C.I.N. în raport cu planificarea activităților instituțiilor din subordine (I.N.P.), necorelarea dintre planificarea unor programe naționale strategice și planificarea resurselor financiare și umane necesare realizării respectivelor programe („Centenar”, „Anul European al Patrimoniului Cultural”).

Principiul utilizării eficiente a fondurilor publice nu se regăsește suficient de bine transpus în prevederi legale actuale, astfel încât să fie posibilă compensarea investițiilor publice efectuate pentru conservare și restaurarea bunurilor culturale clasate aflate în proprietate privată (în special cele din categoria monumentelor istorice) și valorificarea în interes și beneficiu public a bunurilor culturale conservate și restaurate prin mecanismele de finanțare existente în prezent – în proiectul Codului patrimoniului cultural se va urmări elaborarea unor soluții mai complexe în acest sens.

În ceea ce privește facilitățile fiscale, analiza actelor normative aplicabile a relevat un număr mare de beneficiari potențiali ai scutirii sau reducerii de taxe și impozite pentru bunuri aparținând preponderent patrimoniului cultural național imobil (monumente istorice) și un beneficiu public redus în contrapondere a acestor facilități; deși unele dintre aceste facilități sunt menite a susține activitățile non-profit, spre deosebire de prevederile legale în materie din țări cu tradiție în protejarea patrimoniului cultural (Italia, Franța, Marea Britanie), interesul public și valorificarea prin includerea în circuit public a bunurilor culturale ce fac obiectul acestor înlesniri nu sunt condiții necesare și obligatorii pentru a beneficia de facilitățile respective, această situație necesitând o corectare în viitor, în sensul introducerii unor obligații în contrapartidă, care să justifice pierderile înregistrate de bugetul de stat sau, după caz, de bugetele locale, prin modificări și îmbunătățiri ale cadrului legal în ansamblul său, astfel încât servirea interesului public să fie principiul general, fundamental al oricăror măsuri fiscale speciale, aplicabile domeniului patrimoniului cultural.

IV. Formarea profesională în domeniul patrimoniului cultural

Tezele prealabile au afirmat importanța formării profesionale a specialiștilor din domeniul protejării patrimoniului, inclusiv prin statuarea principiului înaltei specializări care trebuie să guverneze întreaga activitate de protejare a bunurilor culturale.

Astfel, s-a realizat o analiză a legislației din domeniu, ca și a practicilor existente în România, obiectivul principal fiind identificarea actualelor curențe și formularea unor propuneri de contracurare a lor.

Liniile de analiză urmărite au fost:

- obligația atestării specialiștilor din varii domenii și procedurile respective și existența programelor de formare adecvate; conexiunea cu dreptul muncii;
- menționarea sau nu a specializărilor în codificarea ocupațiilor profesionale corespunzător cu atestările prevăzute de cadrul legal, cu evidențierea lacunelor sau a neconcordanțelor între cele două componente;
- compararea cu cadrul legal similar din U.E. și semnalarea eventualelor conflicte privind obligațiile de a respecta libertatea circulației forței de muncă și a capitalurilor;
- percepția publicului despre însemnătatea patrimoniului cultural, folosind indicatori referitori la:
  - o acceptarea ideii că patrimoniul impune servituți asupra proprietății private;
  - o modul în care fonduri publice pot fi/trebuie/nu trebuie alocate pentru susținerea deținătorilor privați de patrimoniu cultural;
  - o nivelul la care elementele de constrângere din partea autorităților publice ar trebui să se ridice în ce privește măsurile administrative coercitive sau în ce privește sancționările contravențiilor ori a infracțiunilor;
  - o proporția în care răspunderea în raport cu asigurarea protejării patrimoniului cultural este percepută a fi distribuită în prezent și cum ar trebui să fie distribuită în viitor în societate prin intermediul autorităților administrative centrale, a celor locale, respectiv a deținătorilor de drept public sau privat;
  - o nivelul la care societatea civilă poate sau trebuie să fie implicată în procesele de identificare, instituire a protecției legale și control al proceselor de protejare a patrimoniului cultural național.

Realizând o prezentare critică a ocupațiilor specifice domeniului patrimoniului cultural, cu referire inclusiv la categoria particulară a experților și specialiștilor acreditați sau atestați, ca și o trecere în revistă a modalităților de formare aferente acestor ocupații, raportul atrage atenția asupra următoarelor aspecte:

- atestarea și acreditarea experților (categorie generică, desemnând atât specialiștii, experții și verficatorii tehnici atestați în domeniul monumentelor istorice, cât și experții în domeniul

patrimoniului cultural mobil, precum și conservatorii și restauratorii acreditați de Ministerul Culturii) fără o prealabilă formare sau verificare a competențelor pentru care se acordă atestarea sau acreditarea, după caz;

- posibilitatea ca, prin Codul patrimoniului cultural, să se precizeze care este nivelul de studii necesar pentru specializările necesare domeniului, precum și modul în care se poate realiza pregătirea profesională a specialiștilor; propunerea formulată în acest sens cuprinde următoarele ocupații: tehnicianul restaurare (persoana cu studii generale sau medii), restauratorul (persoana cu studii superioare) și expertul restaurare (persoana cu studii superioare și competențe avansate în domeniul restaurării), specializarea domeniului de restaurare (tehnică sau material) urmând a fi precizată în certificatul însoțitor al documentului de studii;

- reducerea numărului actual de ocupații în domeniul patrimoniului cultural incluse în C.O.R.;

- unele ocupații sunt suficient de asemănătoare în ceea ce privește conținutul încât să pună sub semnul întrebării rațiunea existenței lor: muzeograf - curator, manager cultural – manager al organizației de cultură, atâta timp cât ocupațiile nu au suficiente elemente de distincție între acestea, rămânând cel puțin discutabilă prezența mai multor ocupații ale căror competențe se juxtapun; derivarea ocupațională nu a fost realizată întotdeauna prin eliminarea din ocupația de origine a competențelor și caracteristicilor ocupațiilor derivate, „specialistul educație muzeală”, „curatorul”, „ghid galerii de artă/interpret”, „ghid obiectiv cultural” sunt ocupații derivate din ocupația mai largă „muzeograf”, dar cea din urmă a păstrat elemente descriptive referitoare la organizarea de expoziții, educația muzeală sau ghidaj;

- corelarea cu sisteme normative sau culturale din alte țări trebuie să aibă la bază descriptorii ocupaționali și nu denumiri de ocupații; Codul patrimoniului cultural este recomandat să cuprindă referiri generice, care să permită adaptarea C.O.R. la modificările ocupaționale viitoare;

- clarificarea necesității unor ocupații noi - designer expoziții muzeale, administrator zone de protecție culturală -, ca și clarificarea interacțiunii cu alte domenii: ranger, supervisor/supraveghetor zone protejate ș.a.;

- în domeniul patrimoniului imaterial, cerințele de studii, pentru majoritatea ocupațiilor care corespund cu meșteșugurile tradiționale, impun studii medii (nivel 2, 3 și 4), aceasta constituind o barieră semnificativă pentru accesul în piața muncii a deținătorilor de cunoștințe tradiționale; în aplicarea Codului patrimoniului cultural ar trebui să fie elaborate norme care să clarifice această situație;

- condiționarea exercitării unei ocupații corespunzătoare unei anumite calificări sau pregătiri profesionale de apartenența la o organizație profesională este excesivă; spre exemplificare, pot fi consultate diferitele proiecte de lege privind meșteșugurile, care condiționează recunoașterea dreptului de exercitare al unei ocupații meșteșugărești de statutul de membru al unei entități profesionale naționale;
- dobândirea unei anumite calități profesionale (cum este cea de expert) este necesar să se realizeze pe baza unor examinări care să verifice existența competențelor teoretice și factuale (practice);
- accesul la calități profesionale superioare să fie condiționat de parcurgerea unor stagii de pregătire profesională;
- introducerea obligativității parcurgerii de stagii de pregătire profesională (perfecționare) la anumite intervale de timp (anual, bianual), care să permită actualizarea cunoștințelor și competențelor profesionale și care să reprezinte condiții pentru avansarea în profesie;
- nivelul de salarizare redus în sistemul culturii de drept public scade foarte mult atractivitatea profesiilor și ocupațiilor specifice domeniului;
- nivelul redus de finanțare pentru instituțiile publice deținătoare de patrimoniu cultural afectează negativ posibilitățile de finanțare pentru pregătirea profesională a salariaților;
- inexistența unei obligații legale a I.N.C.F.C. pentru asigurarea formării profesionale necesare unor ocupații asociate restaurării bunurilor culturale, dar care nu pot asigura un număr de persoane relevant din punct de vedere financiar (taxidermist, restaurator pentru suporturi fotografice fizici etc.);
- barierele de natură administrativă pentru accesul la pozițiile de expert reduc foarte mult numărul persoanelor care să poată îndeplini rolurile asociate;
- dificultatea recunoașterii competențelor profesionale dobândite pe alte căi decât cele formale are efecte negative importante atât asupra patrimoniului imaterial, cât și asupra bunurilor culturale cu expresie fizică (recunoașterea dreptului de a profesa pentru meșteșugari; interzicerea accesului în ocupațiile manufacturiere asociate restaurării).

Făcând și trimiteri la reglementările europene în domeniu, atât cele ale U.E., cât și cele naționale ale altor state, precum și la practicile acestora din urmă, raportul arată necesitatea reformării sistemului actual, în sensul reorganizării lui unitare, sistematizate, care să favorizeze pregătirea profesională înaltă și continua perfecționare.

V. Sarcini administrative

Raportul care a urmărit a realiza o analiză transversală a sarcinilor administrative din domeniul patrimoniului cultural a avut trei linii principale de cercetare, respectiv:

- adecvarea personalului și a relațiilor de muncă în raport cu cerințele pe fiecare segment de patrimoniu cultural în parte pentru:
  - o instituțiile specializate din domeniile patrimoniului cultural;
  - o autoritățile administrației publice.
- raportarea cetățenilor la diversele obligații ce le revin cu:
  - o identificarea conflictelor cu dreptul de proprietate prin diverse servituți sau restricții ce rezultă din sarcini directe prevăzute de legislație;
  - o identificarea sarcinilor financiare suplimentare sau care presupun un consum suplimentar de timp, rezultate din deținerea unui bun al patrimoniului cultural, dacă acestea provin din sarcini prevăzute de legislație;
  - o încărcarea birocratică și timpul de rezolvare a problemelor cetățenilor, respectiv de îndeplinire corespunzătoare a sarcinilor de serviciu de către personalul din domeniile administrării patrimoniului cultural.
- existența exemplelor de bune practici relative la administrarea patrimoniului cultural prezente în legislație străină sub formă de coduri ale patrimoniului.

Analiza realizată a relevat următoarele probleme și curențe în sistemul administrativ aferent protejării patrimoniului cultural:

- reorganizările administrative, atât la nivelul administrației centrale de specialitate cât și la nivelul administrațiilor locale, destul de frecvente în ultimii 20 de ani, nu au fost fundamentate până în prezent de necesități rezultate din analiza riguroasă a atribuțiilor corelate cu capacitatea de implementare și nici de studii de impact care să evidențieze în ce măsură reorganizările ar fi adecvate la quantumul și natura obligațiilor și sarcinilor prevăzute de lege; îmbunătățirea capacității administrative în domeniul patrimoniului cultural ar fi beneficiat de măsuri contrare - creșterea numărului de posturi de specialitate în administrația publică, pentru a acoperi toate sarcinile administrative specifice prevăzute dar și a celor suplimentare derivate din optimizări/formalizări dezvoltate pentru întreaga administrație publică, cu obiectivul de a face actul administrativ cât mai transparent și monitorizabil;

- administrațiile publice de specialitate, așa cum este și cea de patrimoniu, au fost copleșite de formalizarea excesivă a activităților - creșterea numărului de documente justificative, corelat cu obligații de avizare suplimentare pentru orice acțiune administrativă, în detrimentul îndeplinirii obligațiilor prevăzute pentru aceste administrații de legislația specială de patrimoniu;
- există o tendință de deprofesionalizare a domeniului, condițiile de angajare atât în cadrul administrației publice de specialitate, cât și în cadrul instituțiilor publice de specialitate, nu mai prevăd cu necesitate condiții de studii în domeniul patrimoniului și, uneori, nici de experiență în acest domeniu, necontracată de un program susținut și specific de formare continuă obligatorie;
- schema de personal a departamentelor de specialitate din cadrul Ministerului Culturii nu permite acoperirea tuturor sarcinilor prevăzute de lege în termenele legale stabilite; chiar dacă în ultimii ani numărul funcționarilor a crescut, a crescut și numărul de lucrări de specialitate, ca și necesitatea de a verifica documentațiile primite și de a fundamenta deciziile administrative mai complex (pentru a preveni contestații, trimeri în judecată etc.); toate atribuțiile sunt îndeplinite însă parțial și în funcție de urgența lor; cu toate acestea, la nivelul D.P.C., creșterea organigramei nu ar soluționa cu necesitate problemele, în lipsa altor măsuri;
- în cadrul Compartimentului Servicii Deconcentrate al Ministerului Culturii, activitatea este asigurată de un singur funcționar public - monitorizarea activității serviciilor deconcentrate și asigurarea asistenței de specialitate pentru acestea nu pot fi îndeplinite corespunzător; pentru derularea optimă a activității de monitorizare și control ar fi necesară suplimentarea de posturi;
- Compartimentul Patrimoniu Imaterial din structura Ministerului Culturii e afectat de o constantă lipsă sau fluctuație de personal;
- atribuțiile de control în domeniul patrimoniului cultural nu pot fi exercitate corespunzător, din cauza numărului redus de personal în raport cu sarcinile existente;
- ca și în cazul structurii centrale a Ministerului Culturii, organigramele serviciilor sale deconcentrate nu sunt corelate nici ca structură, nici ca număr de personal cu atribuțiile conferite de legislația în domeniul patrimoniului cultural; s-a estimat că 500 de posturi ar fi un număr optim pentru structura de personal a D.J.C. (în octombrie 2019 erau 238 de angajați);
- numărul persoanelor angajate în cadrul serviciilor deconcentrate ale Ministerului Culturii nu este corelat în mod real nici cu atribuțiile nici cu numărul obiectivelor de patrimoniu ce intră în responsabilitatea serviciului deconcentrat (muzee și alte instituții deținătoare de patrimoniu cultural, monumente istorice din L.M.I., situri arheologice din R.A.N., monumente din Lista patrimoniului mondial);

- capacitatea redusă de integrare a sistemelor de administrare informatizată a chestiunilor legate de patrimoniul cultural (nivel scăzut de constituire și utilizarea a bazelor de date, slabă capacitate de interconectare în scopul preluării de date utilizabile în mai multe etape ale aceleiași proceduri, arhivare digitală deficitară, indisponibilitatea unor sisteme de preluare și gestiune digitală a solicitărilor) la care contribuie și insuficienta dezvoltare a competențelor digitale a personalului angajat;
- Institutul Național al Patrimoniului este, de asemenea, afectat de insuficiența personalului și de inadecvarea schemei de personal la volumul de muncă impus de atribuțiile instituției, consecința fiind îndeplinirea deficitară a acestora;
- pentru instituțiile muzeale nu există dispoziții legale care să reglementeze o schemă minimală de personal în funcție de natura și dimensiunea patrimoniului administrat (numărul de piese); situația de fapt arată o mare inegalitate în alocarea de personal, de la un muzeu la altul;
- nu există date statistice relevante, la nivel național, despre numărul de personal al instituțiilor muzeale de profiluri diferite (științe naturale, arheologie, artă etc.);
- angajarea personalului de specialitate în muzee este dificilă, nu sunt suficiente resurse specializate interesate pe piața muncii (spre exemplu, lipsesc restauratori pentru anumite categorii de bunuri culturale); mediul mic urban și mediul rural nu sunt atractive pentru personalul specializat, în absența oportunităților de carieră;
- în numeroase situații sunt angajate în instituțiile muzeale persoane fără nici o calificare prealabilă de specialitate;
- posibilitatea de a participa la cursuri de formare sau de specializare a personalului din instituțiile muzeale este redusă și depinde de fondurile alocate de ordonatorii principali de credite în acest sens;
- mobilitatea redusă a personalului, situație care a dus la diminuarea orizontului profesional, la scăderea capacității de adaptare la nou și la provocările contemporane ale muzeologiei;
- modul neclar sau incorect de înregistrare/identificare în Lista Monumentelor Istorice (corelat cu lipsa mențiunilor privitoare la statutul de protecție în documentele cadastrale), ce poate duce la necunoașterea statutului legal de protecție de către proprietari;
- delimitarea deficitară a siturilor arheologice;
- ne-eliberarea Obligației privind folosința monumentului istoric în foarte multe dintre situații;
- obligațiile de avizare/autorizare care presupun costuri suplimentare datorită implicării resursei umane specializate și obligatoriu atestate și durata mai mare până la efectuarea lucrărilor;

- insuficienta optimizare și coordonare a procedurilor (necorelarea lor cu scopul ce duce la exces de birocrație/avizare - spre exemplu: avizele/acordurile pentru anumite lucrări de întreținere curentă a monumentelor istorice);
- neclaritățile privind statutul procedurii dreptului de preempțiune în lipsa unei comunicări oficiale în termen (și cu termen indicat) din partea statului/autorităților locale;
- imposibilitatea de a depune documentațiile de avizare în format digital, mai ales când sunt necesare întocmirea de dosare distincte pentru mai multe entități (costuri pentru cetățean).

Soluțiile normative propuse în raport, în scopul repartizării și utilizării adecvate a resurselor umane în raport cu activitățile necesare protejării patrimoniului cultural național, sunt:

- întărirea capacității administrative și a rolului serviciilor deconcentrate ale Ministerului Culturii;
- eliminarea avizelor/aprobărilor redundante sau irelevante și re-repartizarea lor între autoritatea centrală și serviciile deconcentrate, în funcție de relevanța lor și de capacitatea efectivă de a le fundamenta, pentru toate domeniile patrimoniului cultural;
- clarificarea atribuțiilor de analiză între comisiile naționale și cele zonale (pentru patrimoniul imobil și cel arheologic);
- clarificarea calității juridice a avizelor comisiilor de specialitate în raport cu exercitarea prerogativelor de putere publică și revizuirea atribuțiilor lor în limitele în care pot fi de fapt responsabilizate (avizul consultativ);
- întărirea capacității de monitorizare, inspecție și control a administrației de specialitate;
- definirea unor obligații mai clare pentru deținătorii de patrimoniu și o mai mare responsabilizarea cu privire la îndeplinirea lor;
- introducerea, în situațiile care o permit, a unor obligații de raportare în locul avizărilor/aprobărilor (spre exemplu, restaurarea bunurilor culturale mobile clasate, împrumuturile interne de bunuri culturale mobile clasate, introducerea documentelor de export/circulație deschise);
- unificarea procedurilor de avizare acolo unde sunt congruente mai multe obligații de această natură pentru același obiectiv (spre exemplu în cazul patrimoniului de factură arheologică care este înscris în L.M.I., R.A.N.);
- clarificări privind atribuțiile de analiză ale C.N.M.I./C.Z.M. și avizele M.C.I.N./D.J.C. în relație cu alte legi;

- introducerea unor obligații ferme de raportare periodică și coerentă către M.C. a unor date privind patrimoniului cultural, în vederea fundamentării analizelor și măsurilor de optimizarea a activităților;
- introducerea în Cod a premiselor pentru crearea și utilizarea sistemelor informatice de gestiune a diverselor problematici (avizări, aprobări) inclusiv în relație cu cetățenii;
- instituirea dispoziției legale ca muzeele și colecțiile publice să fie înființate și administrate exclusiv de către persoane juridice;
- instituirea unei scheme minime de personal specializat pentru funcționarea muzeelor și a colecțiilor publice, ținându-se cont de toate situațiile posibile (tipul și importanța patrimoniului administrat, subordonare), dar și de mecanisme de suport pentru gestiunea colecțiilor aflate în situații speciale (muzeele județene să poată funcționa ca resursă metodologică pentru acestea, spre exemplu, sau să poată prelua temporar în grijă patrimoniul în cazul iminenței distrugerii sau degradării lui);
- instituirea funcției de conservator general (deoarece conservare preventivă este critică pentru protejarea patrimoniului muzeal iar lipsa unei abordări strategice la nivel de instituție în această privință conduce la măsuri parțiale care nu contracarează corespunzător riscurile de degradare);
- introducerea formării continue obligatorii pentru toate tipurile de personal de specialitate din cadrul muzeelor;
- menținerea și stimularea mobilității pentru practicanții anumitor specializări muzeale (curatoriat, restaurare, conservare, educație muzeală, marketing, design expozițional);
- introducerea unor ocupații noi (corelat cu introducerea lor în C.O.R.): investigatorul științific (biolog, chimist, fizician), echivalentul registrar-ului (doar parțial identificabil cu trezorerul);
- formarea profesională obligatorie a angajaților acestor așezămintelor culturale pentru o bună gestiune a patrimoniului imaterial și mobil aflat în administrarea acestor instituții;
- simplificarea regimului de avizare prealabilă a lucrărilor de restaurare a bunurilor culturale mobile clasate în categoria „Tezaur”, în scopul ușurării sarcinilor administrative ale deținătorilor de astfel de bunuri;
- extinderea dreptului de preempțiune asupra bunurilor culturale mobile clasate în „Tezaur” puse în vânzare publică, prin desemnarea autorităților publice locale drept titulari ai dreptului, alături de Ministerul Culturii;

- clarificarea condițiilor în care un bun are potențialul de a fi considerat relevant cultural, clasabil;
- o mai clară detaliere a categoriilor de bunuri care fac sau nu fac obiectul restricțiilor de circulație, inclusiv a celor care se află în tranzit, corelarea cu procedurile vamale și instituirea mecanismului licențelor deschise de export/circulație.

Raportul concluzionează că, în timp ce sarcinile administrative sunt excesive pentru structura actuală a administrației publice de specialitate, pentru proprietarii privați de bunuri culturale mobile acestea nu sunt excesive, în ansamblul lor, limitările dreptului de proprietate asupra unor astfel de bunuri fiind similare cu cele existente în alte state. Și în cazul bunurilor culturale imobile clasate, obligațiile proprietarilor sunt justificate și proporționale cu obiectivul urmărit de lege, cel de protejare a patrimoniului; procedurile de operaționalizare a acestor obligații sunt, însă, excesiv complicate și acest aspect e de natură a prejudicia proprietarii-persoane fizice de bunuri imobile clasate, simplificarea lor fiind necesară.

VI. Titlul II Autorități, instituții și organisme cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural național

Raportul referitor la Titlul al II-lea din Tezele prealabile ale Codului patrimoniului cultural, „Autorități, instituții și organisme cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural național” a avut următoarele **obiective:**

- să clarifice raporturile de subordonare și de organizare a managementului autorităților publice și al instituțiilor specializate cu atribuții în domeniul patrimoniului cultural prin evidențierea diferențelor, avantajelor sau disfuncțiilor în cazul conducerilor asigurate de: a) directori/funcționari publici și b) manageri;
- să prezinte sintetic situația structurilor specifice de conducere colectivă (consiliile de administrație și consiliile științifice), din perspectiva prevederilor legale cu privire la funcționarii publici, respectiv la managementul instituțiilor publice, coroborat cu prevederile din legislația specifică patrimoniului cultural;
- să prezinte o imagine sintetică referitoare la sarcinile administrative ale tuturor autorităților publice relevante, prin compararea managementului diferit al activităților caracteristice speciilor distincte ale patrimoniului cultural;

- să evidențiază modele de bune practici din legislația altor state, cu privire la funcționarea autorităților, instituțiilor și organismelor cu atribuții în domeniul protejării și valorificării patrimoniului cultural;
- să propună un model sintetic cu aplicabilitate transversală tuturor speciilor patrimoniului cultural, pentru a putea realiza în mod obiectiv coordonarea, monitorizarea și evaluarea bunului mers al instituțiilor din domeniu;
- să sintetizeze elementele pozitive care trebuie menținute și dezvoltate, respectiv, identifică elementele negative care trebuie fie îndreptate, fie eliminate din cadrul normativ actual.

Analiză legislativă comparativă realizată în raport și datele statistice avute în vedere, referitoare la activitatea administrativă a autorităților publice de resort au condus la următoarele **concluzii**:

- necesitatea revizuirii cadrului legal actual privitor la managementul instituțiilor de cultură și la statutul conducătorilor instituțiilor publice din domeniul patrimoniului cultural, în scopul eliminării blocajelor administrative datorate aplicării reglementărilor actuale și deficiențelor acesteia;
- necesitatea precizării rolului consultativ al consiliului de administrație și, alternativ, reunirea consiliului de administrație și a celui științific într-un organ consultativ comun, în vederea eliminării conflictelor actuale de reglementare, atribuții și responsabilități în conducerea instituțiilor publice de cultură;
- asigurarea, cu prioritate, a unui cadru de formare profesională inițială și continuă pentru personalul autorităților și instituțiilor publice cu atribuții în protejarea patrimoniului;
- necesitatea imperativă a suplimentării personalului din rețeaua autorităților publice de specialitate (M.C.I.N. și D.J.C.);
- necesitatea de a elimina partajarea activităților subsumate puterii și serviciului public cu organisme consultative și prestatori privați de servicii.

VII. Instituții deținătoare de patrimoniu

Raportul referitor la instituții deținătoare de bunuri aparținând patrimoniului cultural național a avut următoarele **direcții de analiză**:

- obligațiile actuale neonorate de către sistemul specializat pe administrarea culturii (minister și instituții ale domeniului) din motive de personal, reglementare sau resurse financiare;

- îndeplinirea sarcinilor autorităților administrației publice ce au atribuții și în domeniile patrimoniului cultural;
- raportarea cetățenilor la obligațiile pe care le au în raport cu patrimoniul cultural în sensul conformării sau neconformării și cauzelor acestora, dar și al înțelegerii sau a așteptărilor pe care cetățenii le au;
- exemplele pozitive de organizare a domeniului respectiv în alte țări sau cele negative, dacă au cauze similare organizării din România.

Măsurile necesare a fi transpuse în proiectul Codului patrimoniului cultural, corespunzătoare acestei secțiuni sunt, în sinteză, următoarele:

- eliminarea prevederilor generatoare de potențiale conflicte de interese: expertizarea bunurilor culturale mobile în vederea clasării trebuie să fie realizată în regim de serviciu public (asigurat de D.J.C.);
- instituirea unei metodologii de evaluare a bunurilor culturale mobile, în scopul stabilirii valorii lor de asigurare, pentru a se evita practica actuală a supra-evaluărilor și pentru a se elimina practicile neunitare;
- reînființarea sau restabilirea și reamenajarea centrelor regionale de conservare și restaurare – o soluție eficientă pentru toți deținătorii de bunuri culturale;
- eliminarea avizului C.N.M.C. privind împrumutul de bunuri culturale mobile;
- introducerea obligativității, pentru instituțiile publice specializate, unui program editorial anual;
- identificarea unei soluții diferite privind acordarea de indemnizații pentru descoperitorile întâmplătoare de bunuri culturale mobile, în prezent existând o inechitate între instituțiile specializate, din punct de vedere al fondurilor disponibile pentru a achita indemnizațiile, care crează situații dificil de gestionat legate de plata indemnizațiilor respective;
- introducerea de prevederi care să aibă ca rezultat profesionalizarea practicii experților în domeniul patrimoniului mobil – la nivel de autorizare, formare profesională, statut;
- introducerea unor reglementări noi privind autorizarea serviciilor de transport și depozitare de bunuri culturale mobile;
- identificarea unor soluții privind păstrarea în patrimoniul și circuitul public al bunurilor culturale ce fac obiectul unor revendicări.

VIII. Titlul III Reglementări specifice patrimoniului cultural imobil

Raportul de analiză legislativă a reglementărilor din domeniul patrimoniului cultural imobil a urmărit punctele de analiză de mai jos:

- interferențe cu dreptul de proprietate;
- accesul la cunoașterea și cercetarea patrimoniului;
- modul de inventariere în conflict cu dreptul de acces și de popularizare a informațiilor legate de imobile aflate în proprietate privată; lacune în ceea ce privește identificarea limitelor sau a componentelor unui imobil protejat;
- raportarea la normele și standardele de siguranță sau de protecția mediului pentru determinarea variantelor de asigurare a derogărilor de la acestea în ceea ce privește bunurile protejate;
- posibilitatea determinării unor standarde de cost care să permită aplicarea unor politici publice coerente, referitoare la compensații sau despăgubiri în cazul lucrărilor de construcții sau de altă natură, ce afectează fizic imobilele protejate.

Raportul a semnalat o serie de situații actuale problematice și a propus mai multe măsuri de îmbunătățire a cadrului normativ actual, respectiv:

- în Lista monumentelor istorice există situri cărora li se alătură în același areal și alte obiective cu poziție diferită în Lista monumentelor istorice iar situația acestora ar trebui clarificată prin modificări normative; s-a arătat că, dacă se poate reduce raza zonei de protecție prevăzută de lege, ar fi necesară, în compensare simplificarea procedurii de avizare a lucrărilor din arealul protejat;
- revizuirea și armonizarea conceptelor de „zonă de protecție”, „zonă protejată”, „zone construite protejate”, „arii naturale protejate”;
- necesitatea includerii cercetării arheologice preventive ca etapă obligatorie în procedura de autorizare a construirii, ca parte componentă a studiului de teren, la faza studiului de fezabilitate sau a documentației de avizare a lucrărilor de intervenții;
- necesitatea clarificării suplimentare a conținutului termenului de „sarcină arheologică” și a „descărcării de sarcină arheologică” - odată cu emiterea certificatului de descărcare de sarcină arheologică, în sensul precizării posibilității ca terenul în cauză să poată fi folosit în orice mod, pe termen nelimitat sau să fie supus unor restricții, inclusiv referitoare la obligația conservării în sit a unor vestigii;

- clarificarea regimului serviciilor arheologice necesare eliberării certificatului de descărcare de sarcină arheologică, în sensul instituirii serviciului public;
- soluționarea problemei delimitării siturilor;
- revizuirea condițiilor de deținere și utilizare a detectoarelor de metale; introducerea obligativității acordului scris al proprietarului terenului/terenurilor vizate și a anunțării prealabile a autorităților competente teritorial, pentru desfășurarea activităților de detecție;
- clarificarea conflictului de interese în exercitarea activității de cercetare arheologică în mediul privat sau public de către personalul instituțiilor și autorităților publice;
- definirea „braconajului arheologic” în proiectul de lege;
- reglementarea statutului dreptului de proprietate asupra bunurilor mobile provenite din săpături arheologice – bunuri proprietate publică a statului și a unităților administrativ-teritoriale (în funcție de semnificația și importanța lor – națională, județeană, locală);
- clarificarea caracterului normativ al codurilor deontologice – al arheologilor ș.a.; emiterea de norme subsecvente de aprobare a statutului arheologilor;
- emiterea de norme metodologice în aplicarea Convenției privind protejerea patrimoniului subacvatic;
- introducerea obligației de notificare a D.J.C. cu privire la emiterea de autorizații de construire, în sarcina autorităților locale;
- necesitatea de înregistrare în cartea funciară a statutului de monument istoric ca sarcină ce grevează imobilul este menționată în Legea nr. 422/2001 și, mai recent, în Legea nr. 7/1996 a cadastrului și publicității imobiliare, unde Ministerul Culturii sau, după caz, direcțiile județene pentru cultură ori a municipiul București având calitate de persoană interesată de a solicita aceste înscrieri;
- introducerea unui format unitar de scriere a adreselor în Lista Monumentelor Istorice, pentru facilitarea verificării statutului unei proprietăți;
- revizuirea procedurii de inventariere a monumentelor istorice, în sensul conținutului informațional al fișelor de inventariere și al Listei Monumentelor Istorice, inclusiv în asocierea cu suport cadastral și cartografic;
- stabilirea unui termen limită pentru elaborarea obligațiilor de folosință a monumentelor istorice și pentru comunicarea lor proprietarilor și titularilor altor drepturi reale asupra monumentelor istorice;

- reglementarea activității de reprezentare și participare în grupurile de lucru internaționale și în comitetele și alte grupuri de lucru organizate în aplicarea convențiilor internaționale la care România e parte, prin reprezentanții M.C., și a obligației de raportare și informare publică cu privire la activitățile asociate convențiilor respective;
- elaborarea unui ghid legislativ-normativ pentru administrarea, conservarea și restaurarea monumentelor istorice.

IX. Titlul IV Peisajul cultural

În prezent o subcategorie a patrimoniului cultural imobil, parte a categoriei „sit” a monumentelor istorice, peisajul cultural urmează a fi reglementat distinct prin viitorul Cod al patrimoniului cultural.

Pornind de la direcțiile indicate în Tezele prealabile ale Codului, raportul de analiză asupra peisajului cultural a cuprins trei linii principale de cercetare:

- analiza cadrului legislativ național din domeniul peisajului – convențiile internaționale la care România este parte, legislația din domeniul protejării monumentelor istorice, legislația privind amenajarea teritoriului și urbanismului, autorizarea executării lucrărilor de construcții, administrarea spațiilor verzi din intravilanul localităților, legislația conexă din domeniul protecției mediului, din domeniul agriculturii și din domeniul turismului;
- analiza cadrului profesional și instituțional din România;
- exemple de organizare a protejării peisajului cultural, din sisteme de drept străine (Anglia, Italia, Spania).

Raportul a evidențiat mai multe premise teoretice și de reglementare internațională a peisajului cultural, după cum urmează:

- peisajele culturale, indiferent de felul lor, sunt asociate în mod expres categoriei ”situri”, potrivit Convenției privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural, adoptată de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știința și Cultură, la 16 noiembrie 1972 - Decretul nr. 187 din 30 martie 1990;

- Convenția UNESCO privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural identifică trei categorii de peisaj cultural:
  - o peisajul conceput în mod clar și creat intenționat de om;
  - o peisajul dezvoltat organic, respectiv peisajul vernacular, cu două sub-categorii – peisajul relicvă și peisajul permanent;
  - o peisaj asociativ;
- ”peisajul desemnează o parte de teritoriu perceput ca atare de către populație, al cărui caracter este rezultatul acțiunii și interacțiunii factorilor naturali și/sau umani” – Convenția de la Florența, o sub-categorie a peisajului definit de Convenția europeană a peisajului;
- Legea nr. 422/2001 face referire la conceptul de „peisaj cultural” în definiția categoriei „sit” a monumentelor istorice – „teren delimitat topografic cuprinzând acele creații umane în cadru natural care sunt mărturii cultural-istorice semnificative din puncte de vedere (...) al peisajului cultural”;
- peisajul este tratat în prezent și de Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, astfel încât este necesar a fi urmărită corelarea dintre proiectului Codului urbanismului, în curs de derulare, și proiectul Codului patrimoniului cultural.

Deși numeroase prevederi actuale fac referire la „peisaj” sau la „peisajul cultural”, definițiile termenilor sunt diferite sau imprecise, ca și regimul de protecție instituit sau care ar fi trebuit să fie instituit prin acte normative; clarificarea ambelor aspecte este imperios necesară, ca și corelarea, armonizarea prevederilor tuturor actelor în vigoare – propunerile vor fi formulate, potrivit Tezelor prealabile, în cadrul Titlului VIII al proiectului Codului patrimoniului cultural;

În ceea ce privește situația normativă actuală și, mai ales, punerea în aplicare a reglementărilor existente, deși România se află printre primele țări semnatare ale Convenției europene a peisajului, foarte puține demersuri au fost realizate până în prezent în sensul operaționalizării prevederilor acestui acord internațional. Abordarea peisajului în cadrul legislației și politicilor naționale rămâne încă un demers stângaci și superficial, dublat de lipsa unei preocupări susținute pentru remedierea acestui neajuns.

Țările semnatare ale Convenției se angajau la a identifica peisajele din ansamblul teritoriului propriu, a analiza caracteristicile acestora precum și de a le urmări transformările (Art. 6: Măsuri specifice - litera C). De asemenea, pentru ca politicile referitoare la peisaj să aibă efect, România s-a obligat să

introducă instrumente care au ca scop protecția, managementul și/sau amenajarea peisajului (Art. 6: Măsuri specifice - litera E). Nu în ultimul rând, țara noastră s-a obligat să formeze specialiști în cunoașterea intervenției asupra peisajelor (Art. 6: Măsuri specifice - litera B).

Ordonanța Guvernului nr. 58 din 21 august 1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România stabilește că atribuția de inventariere a principalelor resurse turistice, inclusiv a peisajelor, revine Consiliile județene – nici acestei prevederi nu i-a fost dată eficiență.

Deși prevăzute de Legea nr. 350/2001, regulamentele-cadru de peisaj, pentru identificare, delimitare și stabilire prin hotărâre a guvernului, nu au fost emise de către autoritatea responsabilă, Ministerul Dezvoltării.

Propunerile de reglementare pe care proiectul Codului patrimoniului cultural le va include în titlul dedicat peisajului cultural vor avea în vedere următoarele soluții:

- sunt necesare criteriile de identificare a peisajului cultural, care acum e clasat în toate categoriile monumentelor istorice – de exemplu, parcuri și grădini; actualele norme de clasare și inventariere a monumentelor istorice (O.M.C.C. nr 2260/2008) fac și ele referiri imprecise la peisajul cultural, viitoarele norme metodologice trebuind să clarifice statutul peisajului cultural în raport cu celelalte categorii ale patrimoniului imobil;
- viitorul act normativ va trebui nu doar să definească terminologia și regimul de protecție a peisajului cultural, ci și să identifice scopul protecției și componentele acesteia (identificare, inventariere, cercetare, conservare, punere în valoare);
- „planul de peisaj” – document strategic și operațional prin care peisajele culturale să fie identificate, inventariate, conservate, restaurate și puse în valoare -, este necesar a fi introdus și în cadrul normativ și administrativ din România, urmând modelele străine deja existente (Italia, Spania);
- stabilirea unui conținut-cadru adecvat proiectului pentru autorizarea executării lucrărilor de construcții în cazul monumentelor istorice de tip peisaj cultural este necesară, actualele formate ale documentațiilor nefiind adecvate acestui tip de obiectiv;
- în cazul unui monument istoric de tip peisaj cultural, cu o componentă naturală importantă, lipsa solicitării unei documentații specifice în autorizarea lucrărilor de construcții, în relație cu vegetația, care să aducă toate clarificările necesare în legătură cu elementele vegetale care

urmează a fi îndepărtare (plan de eliminare) sau cu cele care urmează a fi introduse (plan de plantare);

- în ceea ce privește personalul de specialitate în domeniul peisajului cultural, nu există peisagiști angajați în cadrul instituțiilor însărcinate direct cu protejarea patrimoniului cultural, potrivit AsoP (Asociația Peisagiștilor din România); proiectul Codului patrimoniului cultural va trebui să includă referiri directe la ocupațiile specifice domeniului peisajului cultural și la obligația autorităților și instituțiilor cu atribuții în domeniu de a avea astfel de poziții în structura aparatelor administrative proprii;
- includerea specialiștilor în domeniul peisajului cultural în componența organismelor științifice consultative (comisiile naționale de profil) ale autorității publice centrale de specialitate este, de asemenea, necesară;
- includerea specialiștilor în domeniul peisajului cultural, în particular a peisagiștilor, între categoriile de specialiști, experți și verficatori ce pot fi atestați de Ministerul Culturii, pentru lucrări asupra monumentelor istorice este urgentă și necesară, prevederi în acest sens urmând a fi introduse în Codul patrimoniului și, subsecvent, în norme metodologice de recunoaștere a acestei categorii profesionale.

O concluzie dificilă pe care raportul o avansează este aceea că, în acest moment, din consultările realizate reiese că, la nivel structural și al pregătirii teoretice, cadrul instituțional din România nu este pregătit în mod adecvat pentru a face față provocării introducerii în legislația națională și, în consecință, în practica curentă, a unor noțiuni extrem de complexe și relativ noi precum „peisajul cultural” sau „patrimoniul cultural imaterial”, măsurile dispuse prin Codul patrimoniului cultural urmând a ține cont de această stare de fapt, asigurând, totodată, deschiderea necesară pentru îmbunătățirea viitoare a cadrului administrativ național.

X. Titlul V Reglementări specifice patrimoniului cultural mobil

Raportul corespunzător Titlului al V-lea Reglementări specifice patrimoniului cultural mobil a urmărit **obiectivele** de analiză enumerate în continuare:

- evidențierea diferențelor de practică în protejarea, conservarea și punerea în valoare a patrimoniului mobil deținut de instituții publice muzeale, de proprietari privați, de diversele instituții religioase, respectiv de diversele componente ale Arhivelor Statului;

- identificarea caracteristicilor pieței de artă și antichități, cu impact asupra patrimoniului cultural mobil și determinarea celor mai eficiente măsuri pentru supravegherea acestei piețe în vederea recunoașterii potențialelor piese care ar trebui protejate legal și pentru stabilirea regulilor adecvate de exercitare a drepturilor de preempțiune;
- analiza spețelor proceselor de restituire ale diverselor bunuri ale patrimoniului cultural mobil național și explorarea comparativă a rezolvării cazurilor similare în fostele țări comuniste;
- evaluarea procedurilor de asigurare a bunurilor culturale mobile și a necesității acestor asigurări în cazurile bunurilor din domeniul public, altele decât cele împotriva furturilor;
- analiza chestiunii obligativității atestării laboratoarelor în vederea restaurării bunurilor culturale mobile și un studiu comparativ în raport cu restaurările in situ ale unor bunuri similare, componente ale unor monumente istorice;
- constatarea specificului constituirii colecțiilor private de bunuri culturale mobile și eventualitatea necesității instituirii unor reguli speciale referitoare la cunoașterea și inventarierea acestor colecții private; realizarea unui studiu comparativ cu practica internațională sub acest aspect.

Măsurile reținute pentru a fi transpuse în proiectul Codului patrimoniului cultural sunt:

- introducerea de sancțiuni pentru nerespectarea obligațiilor de inventariere a bunurilor culturale mobile și reinstituirea detaliată a obligației de inventariere specială, pentru toate categoriile de deținători (publici și privați, persoane juridice și fizice);
- introducerea obligației serviciilor deconcentrate ale M.C. de a verifica anual situația inventarierii bunurilor culturale deținute de organizații de drept privat și de drept public, din aria lor teritorială de competență; introducerea de sancțiuni pentru nerespectarea obligației de către D.J.C. și pentru nerespectarea obligațiilor de inventariere și evidență de către deținători (de drept public și privat);
- întărirea sancțiunilor pentru nerespectarea obligației de acreditare și reacreditare a muzeelor și colecțiilor publice: creșterea cuantumului amenzii, introducerea pedepsei de suspendare a activității, extinderea subiecților contravenției (autorități în subordinea cărora funcționează muzeele și colecțiile publice, organizația muzeală, conducătorul organizației muzeale/colecției);
- introducerea obligației D.J.C. de a înștiința, sprijini și verifica îndeplinirea obligațiilor de acreditare și reacreditare a muzeelor și colecțiilor publice și de a prezenta anual un raport

- direcției de specialitate din M.C., cu privire la situația acreditării organizațiilor muzeale din raza lor teritorială de competență; introducerea de sancțiuni pentru nerespectarea obligației;
- introducerea obligației pentru Institutul Național al Patrimoniului de a realiza, gestiona și dezvolta baza de date corespunzătoare Registrului unic informatizat al bunurilor culturale deținute de organizații de drept public (muzee, biblioteci, arhive, altele) și de drept privat (cultele religioase), bază de date disponibilă online, cu precizarea termenului de realizare și a sancțiunilor conexe nerespectării obligației; introducerea obligației deținătorilor de bunuri culturale de a contribui cu date la Registru și a sancțiunii aferente nerespectării obligației; introducerea de norme metodologice cu privire la formatul Registrului;
  - redefinirea categoriei de bunuri clasate – eliminarea categoriei „Fond”, revizuirea definiției patrimoniului cultural mobil, în sensul precizării apartenenței tuturor bunurilor culturale mobile la patrimoniul cultural național mobil, pe de o parte, și a regimului special aplicabil bunurilor clasate, pe de altă parte (patrimoniu cultural național mobil clasat);
  - revizuirea procedurii de clasare, în sensul introducerii regimului de protecție *ope legis* pentru mai multe categorii de bunuri – cele deținute de organizații de drept public, de cultele religioase, muzee și colecții acreditate, de drept privat;
  - introducerea obligației de a emite norme metodologice de conservare și restaurare a tuturor bunurilor culturale mobile (clasate și neclasate, indiferent de deținător);
  - introducerea obligației deținătorilor instituționali de a desfășura operațiuni de conservare preventivă; introducerea de sancțiuni corespunzătoare obligației; detalierea prevederilor în cadrul normelor metodologice de conservare și restaurare a bunurilor culturale mobile;
  - introducerea obligației de a pune în valoare, în circuit și beneficiu public, bunurile culturale deținute de organizațiile de drept public, precum și de persoanele fizice și juridice de drept privat care beneficiază de fonduri publice pentru protejarea bunurilor culturale deținute;
  - revizuirea regimului de expertizare și clasare a bunurilor culturale puse în vânzare de agenți economici autorizați; introducerea obligației de formare a consilierilor de specialitate, de autorizare a acestora și introducerea de sancțiuni pentru nerespectarea obligațiilor ce le revin;
  - revizuirea procedurii de exercitare a dreptului de preempțiune al statului, în cazul vânzărilor de bunuri culturale clasate în categoria „Tezaur” – notificarea directă a M.C. (și nu a serviciului deconcentrat), constituirea de comisii de achiziție cu componență fixă și durată de funcționare de cca. 4 ani;
  - introducerea de prevederi referitoare la importul de bunuri culturale, în conformitate cu convențiile internaționale și prevederile recente ale U.E.;

- introducerea de prevederi referitoare la comerțul online cu bunuri culturale mobile;
- introducerea de reglementări referitoare la comercializarea bunurilor culturale mobile în cadrul unor târguri de antichități/vechituri;
- integrarea principiilor etice stabilite de UNESCO pentru comercianții de bunuri culturale mobile;
- revizuirea prevederilor referitoare la restituirea bunurilor culturale mobile deținute de organizații de drept public;
- introducerea interdicției de înstrăinare individuală sau pe loturi a unor componente ale unor colecții sau ansambluri coerente de bunuri culturale mobile clasate ca atare; introducerea clasării ca ansamblu/colecție (modelul francez poate fi transpus și în legislația noastră); introducerea sancțiunii corespunzătoare obligației;
- reglementarea condițiilor de acceptare a donațiilor de către stat și autoritățile publice locale, în sensul eliminării sarcinilor ce încalcă normele de conservare sau presupun cheltuieli nerezonabile;
- eliminarea obligațiilor extinse de asigurare a bunurilor culturale deținute de muzee și colecții publice;
- revizuirea în sensul extinderii a sistemului național de garanții guvernamentale și introducerea non-asigurării, auto-asigurării și a libertății de decizie a administratorului bunurilor ;
- revizuirea sistemului de atestare/acreditare a specialiștilor, experților și verficatorilor în domeniul patrimoniului mobil și imobil, în sensul introducerii obligativității unor condiții de eligibilitate privind formarea inițială, obligația formării continue, statul reglementat, reunirea specializărilor „patrimoniu mobil” și „patrimoniu imobil”, alinierea la cerințele U.E. privind libertatea de circulație a serviciilor și recunoașterea calificărilor profesionale;
- unificarea etapelor operaționale de restaurare pentru toate categoriile de patrimoniu – mobil și imobil;
- introducerea posibilității restaurării bunurilor culturale mobile *in situ*, în situații justificate și cu respectarea unor reguli;
- simplificarea și eficientizarea administrativă: eliminarea avizelor comisiilor științifice cu rol consultativ în anumite situații.

XI. Titlul VI Reglementări specifice patrimoniului cultural imaterial

Pentru raportul referitor la patrimoniul cultural imaterial, au fost avute în vedere următoarele problematice și **obiective**:

- problematica centrelor culturale rurale cu rol în perpetuarea tradițiilor – nivel de interes și percepție a publicului, localizare și densitate, programe și personal în relație cu finanțarea publică sau privată, relaționare cu sistemul formal de educație;
- practici comerciale sau de natură politică în relație cu specularea unor tradiții, imagini sau personalități istorice ca vector de promovare și mod de abordare în alte state europene a acestui aspect;
- legislația muncii în conflict cu perpetuarea unor meșteșuguri tradiționale, consecințele privind capacitatea de formare profesională și vocațională în acest sens;
- descrierea critică a modelului și a practicii nipone care au introdus ideea de „tezaur uman viu” cu concluzii privind elementele care ar trebui să fie replicate sau, după caz, evitate în preluarea acestui model;
- identificarea unor perimetre de manifestare a unor tradiții cu suficient impact în definirea peisajului și a comunităților locale și extragerea din acestea a unor linii directoare cu rol de pilot pentru integrarea cu problematica tratată de Titlul IV referitor la peisajul cultural.

Concluziile și observațiile cuprinse în raport se vor regăsi în proiectul Codului patrimoniului cultural sub următoarele aspecte:

- în elaborarea viitorului act normativ, vor fi avute în vedere prevederile legii în domeniul protejării patrimoniului cultural imaterial adoptate în Republica Moldova – Legea nr. 58/2012, al cărui proiect a fost elaborat în colaborare cu reprezentantul de specialitate al Ministerului Culturii din România (secțiunile referitoare la definițiile aplicabile în domeniu, programele de formare și educație, colaborarea cu alte autorități și instituții decât cele centrale de specialitate);
- în prezent, există înțelegeri diferite ale conceptului de „patrimoniu imaterial”, fiind utilizați termeni echivalenți precum există înțelegeri diferite asupra conceptului de „patrimoniu cultural imaterial”, inclusiv termenul fiind utilizat în paralel cu alți termeni - „folclor”, „cultură tradițională”, „cultură populară”, „cultură orală”, „patrimoniu intangibil”;
- este necesară unificarea terminologiei, în sensul utilizării sintagmei „patrimoniu imaterial” în toate actele normative subsecvente – norme metodologice de aplicare a Codului patrimoniului cultural și acte conexe – de exemplu, H.G. nr. 593/2011 privind organizarea și funcționarea I.N.P., altele similare (o analiză de identificare a actelor care necesită modificare în acest sens

trebuie realizată în etapele următoare ale proiectului, cele de sistematizare și elaborare a Titlului VIII);

- elaborarea de norme metodologice privind ”Marca tradițională distinctivă” (respectiv, un regulament de acordare a titlaturii, beneficiile și sancțiunile aferente); clarificarea obiectului „Mărcii tradiționale distinctivă”, nu orice element de patrimoniu imaterial putând beneficia de acest titlu, ci doar expresiile concrete și de *savoir-faire*: meșteșuguri artistice (țesut, cusut, împletit diverse materiale vegetale, textile etc, olărit, decorat etc, rețetare alimentare (cum se prepară, culege, păstrează ș.a.a) sau din domeniul etnoiatriciei etc.;
- necesitatea introducerii în C.O.R. a profesiilor specifice domeniului etnologiei;
- necesitatea organizării unui cadru de formare, specializare și perfecționare pentru personalul instituțiilor de specialitate și pentru specialiștii în domeniu, în general;
- este necesară revizuirea atribuțiilor așezămintelor culturale, în sensul extinderii și diversificării obligațiilor privind protejarea patrimoniului imaterial;
- revizuirea atribuțiilor Comisiei Naționale pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial, în sensul punerii lor în acord cu rolul consultativ și de avizare al Comisiei și al eliminării sarcinilor administrative;
- revizuirea integrală a responsabilităților privind inventarierea patrimoniului cultural imaterial (instituții responsabile, criterii și modalități de inventariere, factori de decizie, actualizare date);
- revizuirea atribuțiilor I.N.P. în ceea ce privește coordonarea domeniului; revenirea atribuției în sarcina M.C.I.N.;
- introducerea unor prevederi care să compenseze lipsa actuală a unei strategii naționale de protejare a patrimoniului imaterial și lipsa de coordonare dintre autoritățile și instituțiile publice specializate;
- introducerea de sancțiuni pentru: nerespectarea obligațiilor de protejare a patrimoniului cultural imaterial de către autorități, instituții și personalul acestora, pentru utilizarea abuzivă a „Mărcii tradiționale distinctivă” și a titlului de „Tezaur uman viu”, nerespectarea de către specialiști a criteriilor de omologare, evaluare, consultanță.

XII. Titlul VII Control, răspunderi și sancțiuni

Raportul aferent Titlului VII al Tezelor prealabile ale Codului patrimoniului cultural a tratat următoarele aspecte:

- modul de îndeplinire a obligațiilor legale ale autorităților publice cu competențe în domeniul patrimoniului cultural;
- practici pozitive și prevederi legale utile, funcționale și care ar trebui păstrate;
- conștientizarea la nivel social a relevanței patrimoniului cultural și a prevederilor legale în domeniu;
- experiența altor state în materia administrării patrimoniului cultural;

Față de actualele prevederi, ca urmare a analizei cuprinse de raportul „Control, răspunderi, sancțiuni” și a celorlalte analize la care s-a făcut referire în capitolele precedente, în proiectul viitorului act normativ vor fi incluse reglementări noi, după cum urmează:

- obligația proprietarului de a informa cumpărătorul bunului clasat, la transferul de proprietate, despre statutul de bun clasat și sarcinile aferente acestuia, inclusiv obligația de folosință, după caz, precum și obligația notării în Cartea funciară a statutului de bun imobil clasat; introducerea de sancțiuni pentru nerespectarea obligațiilor (cauză de nulitate a actului de transfer de proprietate și amendă contravențională);
- stabilirea unui termen pentru exercitarea dreptului de preempțiune (termen pentru răspuns și termen pentru achiziționarea bunului ce face obiectul dreptului); introducerea nulității de drept a actelor de înstrăinare, fără exercitarea dreptului de preempțiune, a bunurilor clasate și a dreptului de acțiune al statului în constatarea nulității, precum și un termen de prescripție a acestui drept (1 an de la data la care autoritatea a cunoscut vânzarea bunului);
- instituirea refuzului tacit de exercitare a dreptului de preempțiune – 3 luni de la primirea notificării;
- sancționarea utilizării neautorizate a titlaturii de „muzeu” – amendă penală în cazul în care e o activitate generatoare de profit, pedeapsă complementară (dizolvarea persoanei juridice, suspendarea activității pe o durată de până la 3 ani); amendă contravențională pentru activități non-profit și închiderea unității;
- sancțiuni pentru nedeclararea rezultatelor cercetării realizate cu detectoare de metale;
- sancțiuni pentru neindicarea locului descoperirii arheologice întâmplătoare – amendă contravențională, confiscarea bunului;
- introducerea obligației de a păstra integritatea ansamblurilor de bunuri culturale mobile și sancțiuni pentru divizarea ansamblurilor de bunuri culturale mobile;
- reglementarea regimului bunurilor arheologice subacvatice – sancționarea activităților neautorizate;

- reglementarea organizării și funcționării comisiilor științifice cu rol consultativ ale M.C.I.N., în sensul identificării și eliminării reglementărilor ce permit sau creează condiții pentru apariția unor conflicte de interese și introducerea de prevederi speciale pentru sancționarea acestora (în formă agravată, cu posibilitatea aplicării pedepsei complementare de interzicere a unor drepturi – ocupare funcție, exercitare profesie);
- introducerea modalităților și procedurilor de recuperare a cheltuielilor efectuate de stat și autoritățile publice locale pentru restaurări în regim de urgență a bunurilor culturale clasate aflate în proprietate privată, prin instituirea posibilității folosinței pe termen determinat a bunului, recuperarea eșalonată a cheltuielilor, cu aplicarea dobânzii legale, instituirea unei garanții ipotecare (și, implicit, înscrierea ei provizorie în Cartea funciară, după caz);
- sancționarea penală (închisoare/amendă și pedeapsă complementară) a comercializării de bunuri rezultate din săpături ilegale, din import sau export ilegal de bunuri culturale; sancțiune penală pentru neglijență în comercializarea bunurilor provenite din săpături ilegale, export sau import ilegal;
- sancționarea utilizării bunurilor culturale în mod incompatibil cu caracteristicile lor istorice sau artistice, în moduri ce le afectează integritatea și starea de conservare – cu amendă contravențională și, în cazuri grave, confiscare;
- sancționarea deținerii neautorizate, fără drept, de bunuri ce fac obiectul proprietății publice și nepredarea acestora – ca infracțiune, pedepsită cu închisoare și amendă;
- reglementarea activității de utilizare a detectoarelor de metale în scop arheologic – instituirea de obligații privind formarea anterioară obținerii autorizației de deținere a detectorului de metale, promovarea unui examen de autorizare, instituirea unor obligații pentru deținătorii autorizației și a unui registru național (fără destinație publică) cu persoanele autorizate, bunurile raportate de acestea, alte informații;
- sancționarea contrafacerii, modificării sau reproducerii în scop comercial a bunurilor culturale de interes istoric sau arheologic; sancționarea punerii în circulație, a deținerii și introducerii pe teritoriul altui stat a unui bun cultural care a părăsit ilegal teritoriul statului de origine.

XIII. Titlul VIII Dispoziții tranzitorii și finale

Titlul al VIII-lea al preconizatului proiect al Codului patrimoniului cultural va cuprinde termenele de intrare în vigoare a viitoarei legi, normele metodologice ce urmează a fi emise în aplicarea Codului și termenele de elaborare și aprobare a acestor norme, precum și abrogările, modificările și completările aduse altor acte normative.

În ceea ce privește termenul de intrare în vigoare a Codului, acesta va fi suficient de larg, raportat la data publicării actului în Monitorul Oficial, pentru a permite cunoașterea noilor prevederi și adaptarea destinatarilor la schimbările aduse, prin Cod, la regimul actual de protejare a patrimoniului cultural – termenul preconizat este de cel puțin 6 luni de la publicare.

Așa cum este prevăzut în Tezele prealabile ale Codului patrimoniului cultural, legile principale aplicabile domeniului patrimoniului cultural vor fi abrogate odată cu intrarea în vigoare a Codului, abrogarea lor având drept consecință și abrogarea normelor metodologice emise în temeiul acestor legi:

- Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 378/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, republicată;
- Legea nr. 311/2003 a muzeelor și colecțiilor publice, republicată;
- Legea nr. 6/2008 privind regimul juridic al patrimoniului tehnic și industrial;
- Legea nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial.

Astfel, va fi necesară emiterea de norme metodologice noi, care să preia, în parte, prevederile normelor abrogate cu îmbunătățiri, după caz, și, totodată, vor fi emise norme metodologice noi care nu au precedent în cele în prezent în vigoare, respectiv:

- norme metodologice privind constituirea fondului de investiții pentru protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural național;
- norme metodologice privind acordarea titlului de bun al memoriei comunității;
- norme metodologice privind finanțarea protejării patrimoniului cultural național de interes arheologic;
- norme metodologice privind stabilirea peisajelor culturale de importanță națională;
- norme metodologice privind instituirea regimului de protecție a patrimoniului cultural imaterial;

- norme metodologice privind organizarea arhivelor neconvenționale de folclor, în care sunt colecționate, inventariate și păstrate cele mai importante piese ale patrimoniului cultural imaterial, prin fixare pe orice fel de suport material.

Unele dintre viitoarele norme metodologice vor reuni, în scopul tratării similare, actualele norme diferențiate pentru fiecare categorie a patrimoniului cultural național sau norme metodologice ce au obiect comun, după cum urmează:

- norme metodologice privind inventarierea bunurilor din patrimoniul cultural național și conținutului registrelor patrimoniului cultural;
- norme metodologice privind înființarea, organizarea și funcționarea muzeelor și colecțiilor.

Codul patrimoniului cultural va aduce și modificări și completări la mai multe acte normative conexe, în scopul precizării statutului de bunuri culturale aparținând patrimoniului cultural național pentru mai multe categorii de bunuri culturale aflate în administrarea unor instituții specializate sau organizații cu statut special – arhivele, bibliotecile, cultele religioase. Astfel, vor fi modificate și completate, după caz, următoarele acte normative:

- Legea nr. 334/2002 privind bibliotecile, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 16/1996 - Legea Arhivelor Naționale, republicată;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 118/2006 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 143/2007, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, republicată.

Alte acte normative asupra cărora se pot aduce modificări și completări, une dintre acestea doar în măsura în care demersuri legislative de codificare aflate în prezent în derulare nu se vor finaliza la data publicării actului normativ de aprobare a Codului patrimoniului cultural, și anume:

- Legea nr. 50/1991 privind autorizarea lucrărilor de construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, republicată.

XIV. Etape următoare și concluzii

În completarea celor de mai sus, menționăm că, atât din rapoartele prezentate, cât și din discuțiile avute în cadrul întâlnirilor de consultare preliminară, transpare **aplicarea deficitară a prevederilor legale** actuale, în sensul nerespectării lor de către destinatarii obligațiilor legale și de nesancționarea încălcărilor normelor în vigoare.

Necunoașterea prevederilor legale de către destinatarii lor, **deficiențele de formare profesională**, inițială și continuă, **ineficiența sistemului de sancțiuni** sunt, în egală măsură, probleme semnalate în rapoartele de analiză realizate în cadrul proiectului.

O primă consecință, în limitele domeniului de reglementare al Codului patrimoniului cultural, este aceea că, în scopul reducerii carențelor de pregătire, Institutul Național de Cercetare și Formare Culturală, instituție specializată din subordinea Ministerului Culturii, va primi atribuții extinse și detaliate în aria formării profesionale – inițiale, de specializare și perfecționare -, în toate domeniile patrimoniului cultural, formarea profesională fiind condiție și componentă fundamentală a activității tuturor categoriilor de personal implicate în activitatea de protejare a patrimoniului cultural; de asemenea, vor fi instituite prevederi în sensul restructurării sistemului instituțional de formare inițială și continuă, al obligației de perfecționare continuă a personalului.

Alături de insuficiența programelor și oportunităților de formare profesională, **capacitatea instituțională redusă** ca urmare directă a insuficienței personalului de specialitate (dar și a personalului administrativ), din sistemul instituțional de protejare a patrimoniului, mai ales la nivelul autorităților publice, a fost în mod aproape unanim indicată drept cauză a numeroase blocaje și limitări administrative în toate direcțiile de activitate în domeniu; numărul redus de posturi alocate în raport cu sarcinile specifice și, în același timp, neocuparea timp îndelungat a unor posturi vacante și pregătirea deficitară a personalului existent au dus la cronicizarea mai multor carențe în îndeplinirea atribuțiilor legale ale autorităților și instituțiilor responsabile pentru protejarea patrimoniului cultural național. Aceste chestiuni vor fi analizate suplimentar în cadrul proiectului „Monumente istorice – planificare strategică și politici publice optimizate”, în etapa următoare, cea de elaborare a Strategiei naționale privind protejarea monumentelor istorice.

O altă problemă semnalată în mai multe rânduri este **lipsa programelor strategice privind achizițiile** de bunuri culturale – la nivel instituțional și la nivelul Ministerului Culturii, ca și lipsa fondurilor pentru exercitarea dreptului de preempțiune al statului, în vânzarea publică a bunurilor culturale

clasate, acestora putându-li-se alătura și alte linii speciale de finanțare pentru multiple arii de activitate specifice protejării patrimoniului cultural. Deși instituirea unor prevederi legale în acest sens, prin aprobarea proiectului Codului patrimoniului cultural, nu va asigura cu certitudine și alocarea efectivă a unor fonduri suplimentare, proiectul Codului va include mai multe și mai precise prevederi referitoare la finanțarea patrimoniului cultural.

O carență suplimentară de ordin strategic este **absența politicilor și programelor privind managementul colecțiilor** de bunuri culturale mobile, în special al colecțiilor muzeale – achiziții, constituire și dezvoltare, conservare preventivă, conservare integrată (inclusiv evaluarea și managementul riscurilor), publicațiile de specialitate, inventarierea, clasarea, punerea în valoare a patrimoniului cultural material deținut de instituțiile publice, ca și lipsa unei strategii naționale privind protejarea patrimoniului cultural imaterial și a capacității organizatorice de a derula programe în acest domeniu. Aceste problematici sunt subsumate preponderent ariei administrative de intervenție și într-o măsură mai mică pot fi soluționate prin măsuri legislative; proiectul Codului patrimoniului cultural va conține propuneri cu caracter general de organizare științifică a instituțiilor de specialitate, astfel încât, inclusiv prin actele normative de punere în aplicare, subsecvente Codului, să se asigure o bază conceptuală comună care să conducă la o mai bună administrare a patrimoniului cultural național mobil.

De asemenea, este necesar a fi reglementat distinct și **regimul de proprietate publică** al bunurilor arheologice, al descoperirilor întâmplătoare, al arhivelor publice, al bunurilor culturale mobile și imobile aflate în proprietatea statului și autorităților administrativ-teritoriale, pentru clarificarea unor aspecte insuficient sau imprecis detaliate în prevederile actualmente în vigoare.

Elementele de noutate legislativă vor influența conținutul proiectului de lege privind Codul patrimoniului cultural; în acest sens, proiectul va trebui să fie în concordanță și cu prevederile noului Cod Administrativ, în special cele referitoare la regimul proprietății publice, atribuțiile autorităților și instituțiilor publice, centrale și locale, regimul acceptării donațiilor de către stat și unitățile administrativ-teritoriale, scutirile de taxe și impozite pentru astfel de donații și legate; proiectul de elaborare a Codului urbanismului, aflat în derulare, impune și el demersuri de armonizare și coordonare în formularea viitoarelor propuneri normative

Rapoartele de inventariere și analiză a legislației prezentate aici vor sta la baza activității de elaborare a textului proiectului Codului patrimoniului cultural – următoarea etapă în implementarea proiectului „Monumente istorice – planificare strategică și politici publice optimizate”- , fundamentând demersul

de sistematizare, simplificare și eficientizare a cadrului normativ actual de protejare a patrimoniului cultural național, atât prin abordarea critică a prevederilor legale în vigoare, din perspectiva actualității, aplicării și aplicabilității lor, cât și prin identificarea inevitabil neexhaustivă a unor situații problematice concrete pentru care propun soluții.

Concluziilor și recomandărilor cuprinse în rapoartele de inventariere și analiză a legislației li se vor alătura propunerile reținute în cursul procedurilor de dezbatere publică, pe care proiectul actului normativ de aprobare a Codului patrimoniului cultural le va parcurge, potrivit prevederilor legale referitoare la transparența decizională în administrația publică.

Proiect: „Monumente istorice – planificare strategică și politici publice optimizate”, SIPOCA 389/SMIS 115895

Editorul materialului (beneficiarul proiectului): Ministerul Culturii

Data publicării: 2019

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.